

130. Tiistaina 5 päivänä joulukuuta 1989

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ulkopuolella päiväjärjestyksen

tehdään päätös Suomen suhtautumista Länsi-Euroopan yhdentymiskehitykseen koskevasta valtioneuvoston tiedonannosta 4385

Kolmas käsittely:

1) Ehdotus laiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain muuttamisesta 4391

Hallituksen esitys n:o 111
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 78

Suuren valiokunnan mietintö n:o 198

2) Ehdotus laiksi yhtiöveron hyvityksestä annetun lain muuttamisesta 4394

Hallituksen esitys n:o 112
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 76

Suuren valiokunnan mietintö n:o 199

3) Ehdotus laiksi yhteiskunnallisesti merkittävää toimintaa harjoittavien yleishyödyllisten yhteisöjen veronhuojennuksista annetun lain muuttamisesta 4398

Hallituksen esitys n:o 206
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 80

Suuren valiokunnan mietintö n:o 202

4) Ehdotus laiksi leimaverolain muuttamisesta 4398

Hallituksen esitys n:o 207
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 81

Suuren valiokunnan mietintö n:o 203

5) Ehdotus valtion liikelaitoksista annetun lain (627/87) mukaisten liikelaitosten lainanottovaltuuksista vuonna 1990 „

Hallituksen esitys n:o 108
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 79

Suuren valiokunnan mietintö n:o 201

6) Ehdotukset laeiksi öljysuojarahastoa koskevan lainsäädännön muuttamisesta „

Hallituksen esitys n:o 215
Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 21

Suuren valiokunnan mietintö n:o 197

7) Ehdotus laiksi poikkeusmenettelystä palo- ja pelastustoimen käyttökustannusten valtionosuuksia myönnettäessä 4399

Hallituksen esitys n:o 184
Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 25

Suuren valiokunnan mietintö n:o 204

8) Ehdotus laiksi palo- ja pelastustoimesta annetun lain muuttamisesta „

Siv.

Siv.

„

„

,

„

	Siv.		Siv.
Hallituksen esitys n:o 196		Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 77	
Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 26		Suuren valiokunnan mietintö n:o 200	
Suuren valiokunnan mietintö n:o 205			
9) Ehdotukset laeiksi sairausvakuutuslain sekä kansanterveyslain voimaantulon annettun lain 3 §:n muuttamisesta	4399	Ensimmäinen käsittely:	
Hallituksen esitys n:o 178		14) Ehdotukset laeiksi yhdistyslain 10 ja 35 §:n, yleisistä kokouksista annetun lain 1 ja 2 §:n sekä painovapaussuuren valiokunnan mietintö n:o 206	4412
Lakialoite n:o 99		Hallituksen esitys n:o 195	
Toivomusaloitteet n:ot 863, 881, 1021 ja 1061/1987 vp. sekä 780/1988 vp.		Lakivaliokunnan mietintö n:o 14	
Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 35			
Suuren valiokunnan mietintö n:o 206		15) Ehdotus laiksi nykyisten määrällisten vientirajoitusten poistamista ja uusien tai vaikutukseltaan vastaavien toimenpiteiden estämistä koskevan Suomen tasavallan ja Euroopan talousyhteisön väliseen sopimukseen tehdyn täydentävän pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä	4419
10) Ehdotukset laiksi rintamasotilaseläkelain 9 a §:n muuttamisesta	4400	Hallituksen esitys n:o 224	
Hallituksen esitys n:o 155		Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 35	
Lakialoitteet n:ot 45 ja 68/1988 vp.			
Toivomusaloitteet n:ot 752/1988 vp., 549 ja 562		16) Ehdotukset luottoverolaisiksi sekä laiksi leimaverolain muuttamisesta	4420
Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 37		Hallituksen esitys n:o 186	
Suuren valiokunnan mietintö n:o 207		Lakialoitteet n:ot 24/1987 vp., 18, 30 ja 83/1988 vp. sekä 45 ja 48	
11) Ehdotukset laeiksi asuntotuotantolain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta	4405	Toivomusaloitteet n:ot 47 ja 80/1988 vp. sekä 53 ja 91	
Hallituksen esitys n:o 194		Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 83	
Toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 12			
Suuren valiokunnan mietintö n:o 208		17) Ehdotukset laiksi vapaakunnan oikeudesta poiketa eräistä säännöksistä ja määräyksistä annetun lain muuttamisesta ja laiksi vapaakuntakokeilusta annetun lain 6 §:n muuttamisesta	„
12) Ehdotukset laeiksi asunto-olojen kehittämisrahastosta sekä siihen liittyvien lakien muuttamisesta	4409	Hallituksen esitys n:o 159	
Hallituksen esitys n:o 183		Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 27	
Toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 13			
Suuren valiokunnan mietintö n:o 209		18) Ehdotus laiksi kaavoitusalueiden jakolain muuttamisesta	„
Toinen käsittely:		Hallituksen esitys n:o 92	
13) Ehdotukset laeiksi maatilatalouden tuloverolain muuttamisesta sekä tappiontasauksesta tuloverotuksessa annetun lain 2 ja 4 §:n muuttamisesta	4410	Toivomusaloite n:o 300/1988 vp.	
Hallituksen esitys n:o 113		Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 28	
Toivomusaloitteet n:ot 42, 64, 65, 78 ja 79			

- 19) Ehdotukset laiksi väestönsuojelun muuttamisesta 4421
- Hallituksen esitys n:o 23
Lakialoite n:o 21
Toivomusaloite n:o 1282/1987 vp.
Puolustusasiainvaliokunnan mietintö n:o 3

Esitellään:

- 20) Ed. Seppäsen ym. lakialoite n:o 108 laiksi liikevaihtoverolain muuttamisesta 4426

Pöydällepanoa varten esitellään:

- 21) Pankkivaliokunnan mietintö n:o 5 hallituksen esityksestä laiksi kiinnitysluottopankin muuttamisesta liikepankiksi ja sulautumisesta liikepankkiin sekä laiksi leimaverolain 10 §:n muuttamisesta (HE n:o 198) ”

- 22) Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 39 hallituksen esityksestä yksityisten ammattioppilaitosten eläketurvaa koskevan lainsäädännön uudistamisesta (HE n:o 216) ”

- 23) Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 40 hallituksen esityksestä laiksi merimieseläkelain muuttamisesta (HE n:o 232) ”

- 24) Liikennevaliokunnan mietintö n:o 12 hallituksen esityksestä laiksi tieliikenteen ajo- ja lepoajoista (HE n:o 87) ”

- 25) Liikennevaliokunnan mietintö n:o 13 hallituksen esityksestä laiksi tieliikennelain 87 a §:n muuttamisesta (HE n:o 88) 4427

Puhetta johtaa puhemies Sorsa.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Bärlund, Jäätteenmäki, Kanerva, Kemppainen, Laine, U. Leppänen, Lindroos, Löyttyjärvi, Miettinen, Moilanen, Niinistö,

Siv. Nyman, Paakkinen, Paasilinna, Pohjanoksa, Pokka ja Vistbacka.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuu ed. Jäätteenmäki.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä sairauden vuoksi ed. Pohjanoksa, virkatehtävien takia ed. Bärlund ja yksityisasioiden vuoksi edustajat Kemppainen, Lindroos ja Niinistö.

Kirjalliset kysymykset

Puhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuina, saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 537, 541, 546, 551 ja 552. Nämä kysymykset vastauksineen on nyt jaettu edustajille.

Valtakunnanoikeuden jäsenet nelivuotiskaudeksi 1990—1993

Puhemies: Luetaan valtakunnanoikeuden jäsenten vaalia koskeva eduskunnan valitsijamiesten kirjelmä.

Sihteeri lukee:

”Eduskunnan valitsijamiehet
5 päivänä joulukuuta 1989

E d u s k u n n a l l e

Eduskunnan valitsijamiehet kunnioittaen ilmoittavat, että he ovat tänään joulukuun 5 päivänä 1989 valinneet valtakunnanoikeuden jäseniksi ja varajäseniksi nelivuotiskaudeksi 1990—1993 seuraavat henkilöt:

Listalta n:o 1

professori Aimo O. Aaltosen, varajäsenään kansanedustaja Sakari Knuuttila;

apulaiskaupunginjohtaja Kaarina Suonion, varajäsenenään oikeustieteen tohtori Kaarlo Tuori.

Listalta n:o 2

professori Bengt Bromsin, varajäsenenään hovioikeudenneuvos Paavo Hiltunen; professori Vesa Majamaan, varajäsenenään oikeustieteen tohtori Antero Palaja; varatuomari Mikko Jokelan, varajäsenenään varatuomari Seppo Peltari; varatuomari Kristian Gestrinin, varajäsenenään kihlakunnantuomari Gunnar Joutsensaari.

Valitsijamiesten puolesta:

Puheenjohtaja Kimmo Sasi

Sihteeri Ritva Bäckström"

Puhemies: Eduskunta päättäne ilmoittaa vaalista hallitukselle ja valtakunnanoikeuden puheenjohtajalle.

Hyväksytään.

Valtiontilintarkastajat vuodeksi 1990

Puhemies: Luetaan valtiontilintarkastajien vaalia koskeva eduskunnan valitsijamiesten kirjelmä.

Sihteeri lukee:

"Eduskunnan valitsijamiehet
5 päivänä joulukuuta 1989

E d u s k u n n a l l e

Eduskunnan valitsijamiehet kunnioittaen ilmoittavat, että he ovat tänään joulukuun 5 päivänä 1989 valinneet vuodeksi 1990

valtiontilintarkastajiksi

työeläketarkastaja Lauri Metsämäen ja pääluottamusmies Jorma Rantasen listalta n:o 1; sekä

piiri-insinööri Pentti Mäki-Hakolan, kaupunkitarkastaja Kalevi Mattilan ja koulunjohtaja Boris Renlundin listalta n:o 2; sekä

valtiontilintarkastajain varamiehiksi

ekonomi Tuulikki Hämäläisen ja talouspäälikkö Matti Vesterisen listalta n:o 1; sekä ekonomi Eva-Riitta Siitosen, pankinjohtaja Matti Maijalan ja maanviljelijä Reino Jyrkilän listalta n:o 2.

Valitsijamiesten puolesta:

Puheenjohtaja Kimmo Sasi

Sihteeri Ritva Bäckström"

Puhemies: Eduskunta päättäne ilmoittaa vaalista hallitukselle.

Hyväksytään.

Eduskunnan tilintarkastajat vuodeksi 1990

Puhemies: Luetaan eduskunnan tilintarkastajien vaalia koskeva eduskunnan valitsijamiesten kirjelmä.

Sihteeri lukee:

"Eduskunnan valitsijamiehet
5 päivänä joulukuuta 1989

E d u s k u n n a l l e

Eduskunnan valitsijamiehet kunnioittaen ilmoittavat, että he ovat tänään joulukuun 5 päivänä 1989 valinneet tammikuun 1 päivänä 1990 alkavan varainhoitovuoden ajaksi Eduskunnan tilisäännön 19 §:ssä tarkoitetuiksi tilintarkastajiksi

ekonomi Riitta Järvisalo-Kanervan, varamiehenään diplomi-insinööri Marjatta Steenius-Kaukonen, listalta n:o 1;

ekonomi Eva-Riitta Siitosen, varamiehenään kauppatieteiden maisteri Pirjo Rusanen, listalta n:o 2; sekä

hallintonsihteri Sirkka-Liisa Anttilan, varamiehenään kunnansihteeri Toimi Kaanniemi, listalta n:o 2.

Valitsijamiesten puolesta:

Puheenjohtaja Kimmo Sasi

Sihteeri Ritva Bäckström"

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Riihijärvi: Herra puhemies! Suuri valiokunta kokoontuu ensi torstaina kello 13.

Valtioneuvoston tiedonanto Suomen suhtautumisesta Länsi-Euroopan yhdentymiskehitykseen

Puhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen tehdään päätös Suomen suhtautumista Länsi-Euroopan yhdentymiskehitykseen koskevasta valtioneuvoston tiedonannosta. Keskustelu asiasta julistettiin viime istunnossa päättyneeksi.

Valtiopäiväjärjestyksen 36 §:n 1 momentin mukaisesti esitän nyt eduskunnan hyväksyttäväksi yksinkertaisen päiväjärjestyksen siirtymisen, jonka sanamuoto on seuraava: ”Saatuansa tiedonannon eduskunta siirtyy päiväjärjestykseen.” Kutsun tätä puhemiehen ehdotukseksi.

Vastoin puhemiehen ehdotusta on ed. E. Aho ed. Wahlströmin kannattamana ehdottanut, että asia lähetettäisiin ulkoasiainvaliokuntaan. Kutsun tätä ed. E. Ahon valiokuntanlähettämisehdotukseksi.

Vastoin puhemiehen ehdotusta on lisäksi tehty 24 ehdotusta perustelluksi päiväjärjestyksen siirtymiseksi.

Ed. E. Aho on ed. Almgrenin kannattamana ehdottanut seuraavaa sanamuotoa:

1) ”Kuultuaan hallituksen tiedonannon eduskunta on valmis hyväksymään neuvottelujen aloittamisen Efta-maiden ja Euroopan yhteisön välillä eurooppalaisen talousalueen luomiseksi. Koska eduskunnalle ei ole annettu mahdollisuutta tiedonannon perusteelliseen käsittelyyn ja koska kysymyksessä on kansallisesti elintärkeä ja asteittain etenevä neuvotteluprosessi, eduskunta edellyttää,

1. että ennen päätöksentekoa Suomen neuvottelulinjasta hallitus antaa eduskunnalle tiedonannon tai selonteon, jonka perusteella eduskunta perusteellisen valiokuntakäsittelyn jälkeen määrittää Suomen integraatiolinjan;

2. että Euroopan integraatioasioiden valmisteluun ja seurantaan osallistumiseen tulee antaa mahdollisuus kaikille eduskuntapuolueille; ja

3. että hallituksen tulee välittömästi käynnistää laajapohjainen ohjelmatyö, jolla etsitään keinoja haitallisten kansallisten taloudellisten ja yhteiskunnallisten vaikutusten torjumiseksi; valmisteluajataulu pitää rakentaa niin, että päätökset toimenpiteistä tehdään samanaikaisesti Ees-ratkaisujen kanssa;

ja siirtyy päiväjärjestykseen.”

Ed. Wahlström ed. Anderssonin kannattamana on tehnyt kymmenen erillistä ehdotusta:

2) ”Kuultuaan tiedonannon eduskunta edellyttää, että hallitus Efta — EY-neuvotteluissa tuo esille Suomen pyrkimyksen — joko osana Ees-sopimusta tai yhdessä Efta-maiden kanssa — yhteiseen kansainväliseen sopimukseen, jolla sopimosapuolet sitoutuvat ylläpitämään ja kehittämään kuluttajansuojalainsäädäntöään riippumatta sisämarkkinaohjelman toteuttamisvaatimuksista,

ja siirtyy päiväjärjestykseen.”

3) ”Kuultuaan tiedonannon eduskunta edellyttää, että hallitus Efta — EY-neuvotteluissa tuo esille Suomen pyrkimyksen — joko osana Ees-sopimusta tai yhdessä Efta-maiden kanssa — yhteiseen kansainväliseen sopimukseen, jolla sopimosapuolet sitoutuvat ylläpitämään ja kehittämään ympäristönsuojelulainsäädäntöään ja ympäristönsuojeluun tähtääviä toimenpiteitään riippumatta sisämarkkinaohjelman toteuttamisvaatimuksista,

ja siirtyy päiväjärjestykseen.”

4) ”Kuultuaan tiedonannon eduskunta edellyttää, että hallitus Efta — EY-neuvotteluissa tuo esille Suomen pyrkimyksen — joko osana Ees-sopimusta tai yhdessä Efta-maiden kanssa — yhteiseen kansainväliseen sopimukseen, jolla sopimosapuolet sitoutuvat ylläpitämään ihmisoikeuksia ja perusvapauksia sekä taloudellis-sosiaalis-sivistyksellisiä oikeuksia riippumatta sisämarkkinaohjelman toteuttamisvaatimuksista,

ja siirtyy päiväjärjestykseen.”

5) ”Kuultuaan tiedonannon eduskunta edellyttää, että hallitus tuo julki Efta — EY-neuvotteluissa Suomen kansallisille eduille olevan ensiarvoisen tärkeää säilyttää metsäteollisuutemme kansallinen omistus,

ja siirtyy päiväjärjestykseen.”

6) ”Kuultuaan tiedonannon eduskunta edellyttää, että hallitus tuo eduskuntaan viipymättä esityksen niin sanotun rajoituslain

muuttamisesta, jonka mukaan valtioneuvoston nykyistä laajaa harkintavaltaa rajoitettai-
siin eduskunnan välittömän päätöksenteon
hyväksi,

ja siirtyy päiväjärjestykseen."

7) "Kuultuaan tiedonannon eduskunta
edellyttää, että hallitus valmistellessaan Eftan
ja EY:n välistä sopimusta eurooppalaisesta
talousalueesta esittää Suomen kansallisille
eduille olevan ensiarvoisen tärkeää ylläpitää
ja kehittää perusturvajärjestelmäämme, jota
täydentää työsuhteesta johdettu ansioturva,
ja että näitä saavutuksia ei tulla Suomessa
purskamaan sisämarkkinaohjelman toteutta-
misvaatimuksista huolimatta,

ja siirtyy päiväjärjestykseen."

8) "Kuultuaan tiedonannon eduskunta
edellyttää, että hallitus tuo julki Efta —
EY-neuvotteluissa Suomen kansallisille
eduille olevan ensiarvoisen tärkeää säilyttää
korkean teknologian teollisuutemme kansal-
linen omistus,

ja siirtyy päiväjärjestykseen."

9) "Kuultuaan tiedonannon eduskunta
edellyttää, että hallitus tuo julki Efta —
EY-neuvotteluissa Suomen kansallisille
eduille olevan ensiarvoisen tärkeää säilyttää
viestinnän eli lehdistön, radiotoiminnan ja
televisiotoiminnan kansallinen omistus,

ja siirtyy päiväjärjestykseen."

10) "Kuultuaan tiedonannon eduskunta
edellyttää, että hallitus antaa eduskunnalle
viipymättä esityksen saamelaiden erityisase-
man turvaamisesta ja että hallitus ottaa
huomioon käynnissä olevissa Efta — EY-
neuvotteluissa saamelaiden erityiskohtelun
tarpeet,

ja siirtyy päiväjärjestykseen."

11) "Kuultuaan tiedonannon eduskunta
edellyttää, että hallitus kiirehtii lainvalmiste-
lua perustuslakiemme ajanmukaistamiseksi
uusilla perusoikeussäännöksillä, joissa otet-
tisiin huomioon myös kansalaisten taloudel-
liset, sosiaaliset ja sivistykselliset oikeudet ja
joissa julkiselle vallalle asetetaan velvollisuu-
deksi ylläpitää kansalaisten perusoikeussuo-
jaa,

ja siirtyy päiväjärjestykseen."

Ed. Laine ed. Löyttyjärven kannattamana
on ehdottanut seuraavaa sanamuotoa:

12) "Eduskunnalle esitetty tiedonanto
osoittaa, että hallitus on kaventamassa Suo-
men itsemääräämisoikeutta EY:n ja ylikan-
sallisen päätöksenteon hyväksi. Hallituksen

integraatiopolitiikka ei perustu avoimeen ja
demokraattiseen valmisteluun, suuntautuu
yksipuolisesti EY:hyn, lähtee itsenäisen har-
kinnan sijasta EY:n lainsäädäntöön sopeutu-
misesta, sivuuttaa yleiseurooppalaisen yhteis-
työn kasvavat mahdollisuudet eikä tarjoa
kunnollisia vastauksia Euroopan yhdentymi-
sen suurimpiin haasteisiin, jotka koskevat
vastakkainolon ja blokkipolitiikan purkamis-
ta, ympäristönsuojelua, työntekijöiden oi-
keuksia, sosiaalista turvallisuutta ja demok-
ratiaa.

Eduskunta edellyttää, että taloudellista yh-
dentymistä koskevilla keskusteluilla ja neu-
votteluilla Suomi nojautuu seuraaviin lähtö-
kohtiin:

1. Suomen itsemääräämisoikeutta ja de-
mokratiaa ei saa rajoittaa millään ylikansal-
lisilla elimillä ja sopimuksilla. Eduskunnan
tulee kaikissa vaiheissa voida yksityiskohtai-
sesti päättää Suomen ja maamme lainsääd-
äntöä koskevista sopimuksista. Ulko- ja
turvallisuuspolitiikka tulee rajata yhdentymi-
sen ulkopuolelle. EY:n ja Eftan talousalueen
muodostamisesta ei saa tehdä keinoa viedä
Suomea vähitellen kohti EY-jäsenyyttä.

2. Yksipuolisen länsi-integraation sijasta
on asetettava lähtökohdaksi yleiseurooppa-
laisen talousalueen luominen ja kansainvälist-
ten taloussuhteiden demokratisoiminen. Sen
osana on kehitettävä yhteistyötä myös Itä-
meren ja Arktiksen alueilla.

3. EY:n ja Efta-maiden kanssa käytävien
neuvottelujen perustaksi tulee ottaa EY:n
lainsäädännön ja suuryritysten voitontavoit-
telun sijasta kansalaisten taloudellisten, so-
siaalisten, sivistyksellisten ja demokraattisten
perusoikeuksien sekä ympäristönsuojelun ke-
hittäminen. Suomen ei tule sitoutua ns.
evolutiiviseen sopimusperiaatteeeseen yhä pi-
demmälle menevästä yhdentymisestä. Sen si-
jaan tulee varata mahdollisuus siirtyä Eftan
kautta käytävien neuvottelujen sijasta tarvit-
taessa myös suoriin kahdenkeskisiin neuvot-
teluihin ja sopimuksiin EY:n kanssa.

4. Ammattiyhdistysliikkeen oikeudet kon-
sERNIKOHTAISEEN EDUNVALVONTAAN ja sopimuk-
siin on turvattava. Ylikansallisten yritysten
ja ulkomaisen pääoman vaikutusvalta on
rajoitettava erityistoimin.

5. Suomen suhteissa sosialistisiin maihin ja
Seviin on turvattava vastavuoroisesti edut,
jotka mahdollisesti sovitaan EY:n ja Efta-
maiden kanssa. EY:n ja Eftan tulliliittoa ei

hyväksyttyä, koska se luo esteitä idänkaupalle ja estäisi Suomen itsenäisen kauppapolitiikan.

6. Ratkaisujen tulee perustua avoimeen ja julkiseen keskusteluun ja parlamentaarisesti edustavaan valmisteluun, johon myös kansalaisjärjestöt voivat osallistua. EY — Efta-neuvottelukuntaa ja seurantatoimikuntaa tulee laajentaa parlamentaarisesti ja laajasti kansalaisjärjestöjä edustavaksi. Tällaisen valmistelun pohjalta tulee integraatiopolitiikan tavoitteet ja vaihtoehdot tuoda tiedonantona uudelleen ennen varsinaisia EY — Efta-neuvotteluja eduskunnan ja sen valiokuntien käsittelyyn. Siinä tulee esittää toimintalinja myös Suomen ja sosialististen maiden yhteistyön edelleen kehittämiseksi.

Eduskunta toteaa, että koska hallitus on kaventamassa Suomen itsemääräämisoikeutta ja demokratiaa eikä ole asettanut yhdentymisen lähtökohdaksi kansalaisten perusoikeuksien kehittämistä ja yleiseurooppalaisen talousalueen luomista, hallitus ei nauti eduskunnan luottamusta,

ja siirtyy päiväjärjestykseen.”

Ed. Jokinen ed. Kemppaisen kannattamana on ehdottanut seuraavaa sanamuotoa:

13) ”Kuultuaan tiedonannon eduskunta edellyttää, että hallitus antaa Efta — EY-neuvotteluihin liittyen eduskunnalle selonteon tavasta, jolla Suomi suhtautuu taloudellisen yhteistyön kehittämiseen Itä-Euroopan maiden kanssa, ja että Suomen pyrkimyksenä siinä yhteydessä on uusien tullimuurien ja teollistuneet maat yhteen liittävän tulliliiton rakentamisen sijasta kaikkien olemassa olevien tullien globaalinen poistaminen sekä Itä-Euroopan maiden että kehitysmaiden hyväksi,

ja siirtyy päiväjärjestykseen.”

Ed. Kemppainen ed. Seppäsen kannattamana on ehdottanut seuraavaa sanamuotoa:

14) ”Kuultuaan tiedonannon eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy huolellisesti valmistautumaan yhteistyöhön Itämeren maiden ja erityisesti Baltian maiden ja Neuvosto-Karjalan kanssa kaupallis-taloudellisten ja kulttuurien, tutkimus- ja kehitysyhteistyötä sekä ympäristönsuojelua koskevien sopimusten aikaansaamiseksi,

ja siirtyy päiväjärjestykseen.”

Ed. Seppänen ed. Wahlströmin kannattamana on ehdottanut seuraavaa sanamuotoa:

15) ”Kuultuaan tiedonannon eduskunta

edellyttää, että hallitus tuo Efta — EY-neuvotteluihin liittyen eduskunnalle tiedonannon pääomamarkkinoidemme integroimisesta globaaliin, yli Euroopan ulottuviin pääomamarkkinoihin sekä selvittää sen integraation vaikutukset kansalliseen itsemääräämisoikeuteemme,

ja siirtyy päiväjärjestykseen.”

Ed. Soininvaara ed. Haaviston kannattamana on tehnyt yhdeksän erillistä ehdotusta:

16) ”Kuultuaan hallituksen tiedonannon eduskunta toteaa, että eduskunta pitää tärkeänä, että Suomi pyrkii koko Euroopan kattavaan talousalueeseen ja tiivistää erityisesti taloudellista kanssakäymistä Baltian maiden ja muiden Itämeren piirissä olevien maiden kanssa,

ja siirtyy päiväjärjestykseen.”

17) ”Kuultuaan hallituksen tiedonannon eduskunta toteaa, että eduskunta pitää tärkeänä, että Suomi neuvotteluissa edistää yhteistyötä ympäristönormien luomiseksi ja tiukentamiseksi ja taloudellisten ohjauskeinojen käyttöönottamiseksi ympäristöpolitiikan alueella,

ja siirtyy päiväjärjestykseen.”

18) ”Kuultuaan hallituksen tiedonannon eduskunta toteaa, että eduskunta pitää tärkeänä, että Suomi suhtautuu pidättyvästi ulkomaalaisomistuksen laajentumiseen suomalaisissa teollisuusyrityksissä ja että erityisesti puunjalostusteollisuus ja maaomaisuus pidetään kotimaisissa käsissä,

ja siirtyy päiväjärjestykseen.”

19) ”Kuultuaan hallituksen tiedonannon eduskunta toteaa, että eduskunta pitää tärkeänä, että ulkomaisen kilpailun laajentamisesta uusille alueille tehdään riittävät selvitykset ja käynnistetään avoin kansalaiskeskustelu,

ja siirtyy päiväjärjestykseen.”

20) ”Kuultuaan hallituksen tiedonannon eduskunta toteaa, että eduskunta kannattaa vapaita työmarkkinoita Ees-alueella,

ja siirtyy päiväjärjestykseen.”

21) ”Kuultuaan hallituksen tiedonannon eduskunta toteaa, että eduskunta pitää tärkeänä, että Suomi säilyttää vapauden määrätä itse aluepolitiikan voimakkuudesta ja kehitysalueiden rajoista,

ja siirtyy päiväjärjestykseen.”

22) ”Kuultuaan hallituksen tiedonannon eduskunta toteaa, että eduskunta pitää tärkeänä, että tarvittava ylikansallinen päätök-

senteko mahdollisimman suuressa määrin perustuu parlamenttien välisiin elimiin ja suorilla vaaleilla valittaviin ylikansallisiin parlamentteihin,

ja siirtyy päiväjärjestykseen.”

23) ”Kuultuaan hallituksen tiedonannon eduskunta toteaa, että eduskunta pitää tärkeänä, että edellytykset tasa-arvoa vaalivan hyvinvointivaltion ylläpitämiseen ja kehittämiseen turvataan,

ja siirtyy päiväjärjestykseen.”

24) ”Kuultuaan hallituksen tiedonannon eduskunta toteaa, että eduskunta pitää tärkeänä, että kansojen välinen yhteistyö kehittyi kulttuurin ja sivistyksen alalla sekä suorina kansalaiskontakteina tasatahtia talouden yhdentymisen kanssa,

ja siirtyy päiväjärjestykseen.”

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestykset ja päätökset:

Puhemies: Työjärjestyksen 52 §:n 1 momentin mukaan on asian valiokuntaan lähettämistä koskevasta ehdotuksesta ensin tehtävä päätös. Jos ed. E. Ahon ehdotus asian lähettämisestä ulkoasiainvaliokuntaan hyväksytään, päiväjärjestykseen siirtymistä koskevat ehdotukset raukeavat. Jos ehdotus valiokuntaan lähettämisestä sen sijaan hylätään, tehdään sen jälkeen päätös päiväjärjestykseen siirtymistä koskevista ehdotuksista.

Menettelytapa hyväksytään.

Joka haluaa asian ratkaistavaksi sitä valiokuntaan lähettämättä, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on ed. E. Ahon ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 117 jaa- ja 63 ei-ääntä, 1 tyhjää; poissa 18. (Koneään. 1)

Eduskunta on päättänyt ratkaista asian sitä valiokuntaan lähettämättä.

Puhemies: Päiväjärjestykseen siirtymistä koskevista ehdotuksista ed. Wahlströmin ehdotus n:o 3 ja ed. Soininvaaran ehdotus n:o 17 ovat vastakkaisia, joten niistä äänestetään ensin vastakkain ja sen jälkeen voit-

taneesta puhemiehen ehdotusta vastaan. Ed. Wahlströmin ehdotus n:o 5 ja ed. Soininvaaran ehdotus n:o 18 ovat vastakkaisia, joten myös niistä äänestetään ensin vastakkain ja sen jälkeen voitaneesta puhemiehen ehdotusta vastaan. Niin ikään ed. Kempin ehdotus n:o 14 ja ed. Soininvaaran ehdotus n:o 16 ovat vastakkaisia, joten niistäkin äänestetään ensin vastakkain ja sen jälkeen voitaneesta puhemiehen ehdotusta vastaan. Muut ehdotukset eli ed. E. Ahon ehdotus n:o 1, ed. Wahlströmin ehdotukset n:ot 2, 4 ja 6—11, ed. Laineen ehdotus n:o 12, ed. Jokisen ehdotus n:o 13, ed. Seppäsen ehdotus n:o 15 sekä ed. Soininvaaran ehdotukset n:ot 19—24 ovat erillisiä, joten niistä äänestetään erikseen puhemiehen ehdotusta vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

1) Äänestys ed. Wahlströmin ehdotuksen n:o 3 ja ed. Soininvaaran ehdotuksen n:o 17 välillä.

Ed. Wahlströmin ehdotus n:o 3 ”jaa”, ed. Soininvaaran ehdotus n:o 17 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 126 jaa- ja 49 ei-ääntä, 6 tyhjää; poissa 18. (Koneään. 2)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Wahlströmin ehdotuksen n:o 3.

2) Äänestys ed. Wahlströmin ehdotuksesta n:o 3 puhemiehen ehdotusta vastaan.

Puhemiehen ehdotus ”jaa”, ed. Wahlströmin ehdotus n:o 3 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 118 jaa- ja 63 ei-ääntä; poissa 18. (Koneään. 3)

Eduskunta on hyväksynyt puhemiehen ehdotuksen.

1) Äänestys ed. Soininvaaran ehdotuksen n:o 18 ja ed. Wahlströmin ehdotuksen n:o 5 välillä.

Ed. Soininvaaran ehdotus n:o 18 ”jaa”, ed. Wahlströmin ehdotus n:o 5 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 157 jaa- ja 22 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 18. (Koneään. 4)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Soininvaaran ehdotuksen n:o 18.

2) Äänestys ed. Soininvaaran ehdotuksesta n:o 18 puhemiehen ehdotusta vastaan.

Puhemiehen ehdotus ”jaa”, ed. Soininvaaran ehdotus n:o 18 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 118 jaa- ja 63 ei-ääntä; poissa 18. (Koneään. 5)

Eduskunta on hyväksynyt puhemiehen ehdotuksen.

1) Äänestys ed. Soininvaaran ehdotuksen n:o 16 ja ed. Kemppaisen ehdotuksen n:o 14 välillä.

Ed. Soininvaaran ehdotus n:o 16 ”jaa”, ed. Kemppaisen ehdotus n:o 14 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 158 jaa- ja 21 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 18. (Koneään. 6)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Soininvaaran ehdotuksen n:o 16.

2) Äänestys ed. Soininvaaran ehdotuksesta n:o 16 puhemiehen ehdotusta vastaan.

Puhemiehen ehdotus ”jaa”, ed. Soininvaaran ehdotus n:o 16 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 117 jaa- ja 63 ei-ääntä; poissa 19. (Koneään. 7)

Eduskunta on hyväksynyt puhemiehen ehdotuksen.

Äänestys ed. E. Ahon ehdotuksesta n:o 1.

Puhemiehen ehdotus ”jaa”, ed. E. Ahon ehdotus n:o 1 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 118 jaa- ja 63 ei-ääntä; poissa 18. (Koneään. 8)

Eduskunta on hyväksynyt puhemiehen ehdotuksen.

Äänestys ed. Wahlströmin ehdotuksesta n:o 2.

Puhemiehen ehdotus ”jaa”, ed. Wahlströmin ehdotus n:o 2 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 119 jaa- ja 60 ei-ääntä; poissa 20. (Koneään. 9)

Eduskunta on hyväksynyt puhemiehen ehdotuksen.

Äänestys ed. Wahlströmin ehdotuksesta n:o 4.

Puhemiehen ehdotus ”jaa”, ed. Wahlströmin ehdotus n:o 4 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 118 jaa- ja 62 ei-ääntä; poissa 19. (Koneään. 10)

Eduskunta on hyväksynyt puhemiehen ehdotuksen.

Äänestys ed. Wahlströmin ehdotuksesta n:o 6.

Puhemiehen ehdotus ”jaa”, ed. Wahlströmin ehdotus n:o 6 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 117 jaa- ja 62 ei-ääntä; poissa 20. (Koneään. 11)

Eduskunta on hyväksynyt puhemiehen ehdotuksen.

Äänestys ed. Wahlströmin ehdotuksesta n:o 7.

Puhemiehen ehdotus ”jaa”, ed. Wahlströmin ehdotus n:o 7 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 117 jaa- ja 62 ei-ääntä; poissa 20. (Koneään. 12)

Eduskunta on hyväksynyt puhemiehen ehdotuksen.

Äänestys ed. Wahlströmin ehdotuksesta n:o 8.

Puhemiehen ehdotus "jaa", ed. Wahlströmin ehdotus n:o 8 "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 118 jaa- ja 62 ei-ääntä; poissa 19. (Koneään. 13)

Eduskunta on hyväksynyt puhemiehen ehdotuksen.

Äänestys ed. Wahlströmin ehdotuksesta n:o 9.

Puhemiehen ehdotus "jaa", ed. Wahlströmin ehdotus n:o 9 "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 118 jaa- ja 62 ei-ääntä; poissa 19. (Koneään. 14)

Eduskunta on hyväksynyt puhemiehen ehdotuksen.

Äänestys ed. Wahlströmin ehdotuksesta n:o 10.

Puhemiehen ehdotus "jaa", ed. Wahlströmin ehdotus n:o 10 "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 118 jaa- ja 62 ei-ääntä; poissa 19. (Koneään. 15)

Eduskunta on hyväksynyt puhemiehen ehdotuksen.

Äänestys ed. Wahlströmin ehdotuksesta n:o 11.

Puhemiehen ehdotus "jaa", ed. Wahlströmin ehdotus n:o 11 "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 119 jaa- ja 61 ei-ääntä; poissa 19. (Koneään. 16)

Eduskunta on hyväksynyt puhemiehen ehdotuksen.

Äänestys ed. Laineen ehdotuksesta n:o 12.

Puhemiehen ehdotus "jaa", ed. Laineen ehdotus n:o 12 "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 127 jaa- ja 15 ei-ääntä, 35 tyhjää; poissa 22. (Koneään. 17)

Eduskunta on hyväksynyt puhemiehen ehdotuksen.

Äänestys ed. Jokisen ehdotuksesta n:o 13.

Puhemiehen ehdotus "jaa", ed. Jokisen ehdotus n:o 13 "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 119 jaa- ja 61 ei-ääntä; poissa 19. (Koneään. 18)

Eduskunta on hyväksynyt puhemiehen ehdotuksen.

Äänestys ed. Seppäsen ehdotuksesta n:o 15.

Puhemiehen ehdotus "jaa", ed. Seppäsen ehdotus n:o 15 "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 122 jaa- ja 21 ei-ääntä, 36 tyhjää; poissa 20. (Koneään. 19)

Eduskunta on hyväksynyt puhemiehen ehdotuksen.

Äänestys ed. Soininvaaran ehdotuksesta n:o 19.

Puhemiehen ehdotus "jaa", ed. Soininvaaran ehdotus n:o 19 "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 119 jaa- ja 62 ei-ääntä; poissa 18. (Koneään. 20)

Eduskunta on hyväksynyt puhemiehen ehdotuksen.

Äänestys ed. Soininvaaran ehdotuksesta n:o 20.

Puhemiehen ehdotus ”jaa”, ed. Soininvaaran ehdotus n:o 20 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 135 jaa- ja 7 ei-ääntä, 36 tyhjää; poissa 21. (Koneään. 21)

Eduskunta on hyväksynyt puhemiehen ehdotuksen.

Äänestys ed. Soininvaaran ehdotuksesta n:o 21.

Puhemiehen ehdotus ”jaa”, ed. Soininvaaran ehdotus n:o 21 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 119 jaa- ja 62 ei-ääntä; poissa 18. (Koneään. 22)

Eduskunta on hyväksynyt puhemiehen ehdotuksen.

Äänestys ed. Soininvaaran ehdotuksesta n:o 22.

Puhemiehen ehdotus ”jaa”, ed. Soininvaaran ehdotus n:o 22 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 119 jaa- ja 19 ei-ääntä, 41 tyhjää; poissa 20. (Koneään. 23)

Eduskunta on hyväksynyt puhemiehen ehdotuksen.

Äänestys ed. Soininvaaran ehdotuksesta n:o 23.

Puhemiehen ehdotus ”jaa”, ed. Soininvaaran ehdotus n:o 23 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 118 jaa- ja 60 ei-ääntä, 1 tyhjää; poissa 20. (Koneään. 24)

Eduskunta on hyväksynyt puhemiehen ehdotuksen.

Äänestys ed. Soininvaaran ehdotuksesta n:o 24.

Puhemiehen ehdotus ”jaa”, ed. Soininvaaran ehdotus n:o 24 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 119 jaa- ja 61 ei-ääntä; poissa 19. (Koneään. 25)

Eduskunta on hyväksynyt puhemiehen ehdotuksen.

Asia on loppuun käsitelty.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 111

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 78

Suuren valiokunnan mietintö n:o 198

Puhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta, minkä jälkeen päätetään lakiehdotuksesta.

Koska toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus koskee lisättyä veroa, joka on tarkoitettu kannettavaksi yhtä vuotta pitemmältä ajalta, on lakiehdotus valtiopäiväjärjestyksen 68 §:n 1 momentin mukaan hyväksytty, jos sitä kolmannessa käsittelyssä on kannattanut vähintään 2/3 annetuista äänistä. Muussa tapauksessa lakiehdotus on rauennut ja asia on palautettava valtiovarainvaliokuntaan mainitun pykälän 2 momentissa säädetyssä tarkoituksessa.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Pekkarinen: Herra puhemies! Nyt käsittelyssä oleva elinkeinoverolain muutos merkitsee mm. sitä, että hallituksen jo tälle vuodelle toteuttama ja jo edellisenä vuonna käynnistämä yritysten verotuksen kiristäminen jatkuu seuraavalla askeleella ensi vuonna. Varastovarauksen tekemisen mahdollisuutta ollaan tällä esityksellä heikentämässä

ja pienentämässä nykyisestä vuoden 1989 tasosta.

Hallitus perustelee tätä esitystä mm. sillä, että vastavuoroisesti yhteisöverokantaa ollaan laskemassa tuntuvastikin aiemmasta tasosta. Näin käytännössä onkin. Lähinnä suuremmat osakeyhtiömuotoiset yritykset saavat kompensaaation hyvinkin tälle varastovarauksen supistamiselle, mutta pienet degressioalueella olevat osakeyhtiöt ja progressiivisesti verotettavat yritykset eivät saa varastovarauksen supistumisen vastapainoksi minkäänlaista vastaavanlaista kompensaaatiota.

Herra puhemies! Keskustan eduskuntaryhmä olisi ollut valmis hyväksymään esityksen näiltäkin osin, siis varastovarauksen supistamisen, mikäli samanaikaisesti olisi ryhdytty pieniä työvaltaisia yrityksiä suosiviin toimiin, esimerkiksi toimintavarauksen ylärajaa nostamalla 40 prosenttiin. Näin hallitus ei kuitenkaan ollut valmis tekemään.

Herra puhemies! Kun sekä tämä laki että seuraavana listalla oleva avoimien -yhtiöveron hyvitysjärjestelmä liittyvät kokonaisveropakettiin eikä näillä ole erinomaista kiirettä, ehdotan, että tämä asia siirrettäisiin eduskunnan seuraavaan istuntoon.

Ed. E. Aho: Herra puhemies! Kannatan ed. Pekkarisen ehdotusta.

Puhemies: Kun on tehty ehdotus asian pöydällepanosta ja sitä on kannatettu ja kun pöydällepano keskeyttäisi asian asiallisen käsittelyn, kehoitan seuraavia puhujia ilmaisemaan käsityksensä pöydällepanoehdotuksestaan.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Pekkarinen ed. E. Ahon kannattamana ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle seuraavaan täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka haluaa jatkaa asian asiallista käsittelyä, äänestää "jaa"; jos "ei voittaa, on ed. Pekkarisen ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 124 jaa- ja 40 ei-ääntä; poissa 35. (Koneään. 26)

Eduskunta on päättänyt jatkaa asian asiallista käsittelyä.

Ed. Pekkarinen: Herra puhemies! Kun asiaa ei voitu siirtää eduskunnan seuraavaan istuntoon, ehkä äsken kerrotun lisäksi vielä joitakin perusteluja sille käyttäytymiselle, jonka keskustan eduskuntaryhmä tässä asiassa on omaksunut. Se käyttäytyminen on sitä, että me tulemme esittämään tämän asian hylkäämistä tässä muodossa, mitä hallitus esittää.

Herra puhemies! Niin kuin aikaisemmin täällä on jo todettu, kaiken kaikkiaan yritysverouudistuksen tähänastisella taipaleella on useampia esityksiä, joiden yhteinen vaikutus yritysten maksamaan verotaakkaan pitää sisällään sekä myönteisiä elementtejä että ennen kaikkea kielteisiä. Niitä myönteisiä toki ovat ne toimet, jotka ovat merkinneet sitä, että suuret pääomavaltaiset yritykset ovat joutuneet ja tulevat sekä tämän EVL:n että myöhemmin käsittelyssä olevan yhteisöveron hyvitysjärjestelmän kautta verotuksen piiriin.

Se tilanne, mikä aikaisemmin näiltä osin on ollut vallitseva, että monet suuret pörssi-yhtiöt, pääomavaltaiset osakeyhtiömuotoiset pörssi-yhtiöt, eivät ole veroa juuri maksaneet, poistuu ainakin jossain mitassa käytännöstä viimeistään vuonna 1990. Aiemmissa käsittelyvaiheissa täällä viime syksynä ja myöskin nyt keskustan eduskuntaryhmä on antanut näille toimenpiteille tukensa, yritysverotuksen näille osasille kaikkinaisen kannatuksen.

Sen sijaan sen tyyppisissä toimenpiteissä, joista nyt käsittelyssä olevassa EVL:ssä on kysymys, keskusta ei ole voinut olla hallituksen esityksessä mukana. Tämä esitys käytännössä merkitsee sitä, että varastovarauksen tekemismahdollisuus todella supistuu. Kuten äsken todettiin, vastavuoroisesti kylläkin yhteisöverokannan alentaminen ohentaa hyvin kättä suuremmille osakeyhtiömuotoisille yrityksille, mutta vastaavaa käden ojennusta ei pienille osakeyhtiömuotoisille yrityksille eikä progressiivisesti verotetuille yrityksille tule.

Pienet osakeyhtiömuotoiset yritykset eivät saa vastaantuloa siitä syystä, että nimen-

omaan niiltä, joiden tulos on alle 250 000 markkaa degressioalue pienennettiin tämän vuoden, vuoden 1989, verotuksessa 100 000 markkaan, jota kautta nuo yritykset menettävät. Eikä yhteisöverokannan alentaminen niille anna takaisin sitä menetystä, minkä varastovarauksen supistaminen käytännössä tuo. Progressiivisesti verotettuja yrityksiä yhteisöverokannan alentaminen tietystikään ei koske. Toki marginaaliveroasteen jonkinmoinen pieni alentaminen koskee näitä, mutta sieltä tuleva kevennys on niin vähäinen, että se ei kovin paljon näitä yrityksiä auta.

Kuten toisen käsittelyn yhteydessä keskustan eduskuntaryhmän toimesta esitettiin, me olisimme olleet valmiita hyväksymään varastovarauksen heikennyksen, jos samanaikaisesti toimintavarausta olisi nostettu esimerkiksi 40 prosenttiin. Toimintavaraushan tehdään palkkakustannuksista nimenomaan työvaltaisille yrityksille, jotka yleensä ovat myöskin pieniä yrityksiä. Toimintavaraus on hyvin käyttökelpoinen tapa tuloksen tasaimiseksi. Nimenomaan pienille työvaltaisille yrityksille tällainen olisi ollut sitäkin suuremmalla syyllä perusteltua ja paikallaan, että nyt tiedossa on, että tuporatkaisuun liittyen hallitus on kiristämässä yhdellä prosenttiyksiköllä työvaltaisten yritysten sosiaaliverotaakkaa. Sitä kauttakkin noille yrityksille tulee lisää veron luonteisia maksuja kannettavaksi.

Herra puhemies! Näillä perusteluilla keskustan eduskuntaryhmän puolesta ehdotan, että hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus hylättäisiin.

Ed. Väänänen: Herra puhemies! Kannatan ed. Pekkarisen ehdotusta.

Ed. Sasi: Herra puhemies! Olen varsin yllättynyt siitä, että keskustapuolue esittää tämän hallituksen esityksen hylkäämistä, koska meillä tällä hetkellä on verotukseen liittyvä elinkeinoverolain muutos, tuo varsinainen muutosesitys, pysyvänä voimassa. Se hyväksyttiin viime kesäkuussa. Ne muutokset, joita hallitus esittää tässä hallituksen esityksessä, ovat lähestulkoon ainoastaan parannuksia. Näistä kaikkein merkittävin parannus on toimitilaosakkeitten jälleenhankintavaraus. Luulen, että moni yrittäjä on varsin pettynyt, jos tästä lakiesityksestä ei tule pysyvää.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Pekkarinen ed. Väänäsen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää ”jaa”; joka ei sitä hyväksy, äänestää ”ei”. Jos vähintään 2/3 annetuista äänistä on jaa-ääniä, on lakiehdotus hyväksytty, mutta muuten se on rauennut.

”Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

Ahde, R. Aho, Ahonen, Aittoniemi, Ajo, Ala-Harja, Andersson, Antvuori, Apukka, Backman, Björklund, Björkstrand, Donner, Dromberg, Gustafsson, Haavisto, Hacklin, Halonen, Helle, Hietala, Hilpelä, Hokkanen, Holvitie, Hurskainen-Leppänen, Häkämies, Hämäläinen, Jansson, Joenpalo, Jokinen, Jouppila, Joutsensaari, Jurva, Järvenpää, Järvisalo-Kanerva, Jääskeläinen, Kalliomäki, Karkinen, Kasurinen, Kautto, Kekkonen, Kettunen, Knuuttila, Kohijoki, Korkia-Aho, Kärhä, Laaksonen, Lahti-Nuuttila, M. Lahtinen, P. Lahtinen, Lamminen, Lapiolahti, Laurila, Lax, P. Leppänen, Linnainmaa, Louekoski, Luttinen, Malm, Melin, Metsämäki, Myller, Mäki-Hakola, Mäkipää, Mänistö, Mönkäre, Mörttinen, Nordman, Nyby, Ollila, Paakkinen, Paasio, Paavilainen, Paloheimo, Perho, Pietikäinen, Pohjola, Puhakka, Puisto, Pulliainen, Puolanne, Pystynen, Rajamäki, Rantanen, Rehn, Renlund, Riihijärvi, Rinne, J. Roos, T. Roos, Rusanen, Saarinen, Saastamoinen, Salolainen, Sasi, Savela, Savolainen, Seppänen, Siitonen, Skinnari, Soininvaara, Stenius-Kaukonen, Säilynoja, Särkijärvi, Taina, Tennilä, Tiuri, Turunen, Tykkyläinen, Törnqvist, Uitto, Uosukainen, Urpilainen, Wahlström, Valli, Valo, Varpasuo, Vastamäki, Westerlund, Viinanen, Viljanen, Vuoristo, Vähäkangas, Vähänäkki ja Zyskowitz.

”Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

E. Aho, Alaranta, Almgren, Anttila, Fred, Hautala, Heikkinen, Huuhtanen, Ikonen, Isohookana-Asunmaa, Jokiniemi, Juhantalo, Kankaanniemi, Kauppinen, Kietäväinen, Koistinen, Kokko, Kuuskoski-Vikatmaa, Kääriäinen, Lehtosaari, Majjala, Mattila, Nieminen, Pekkarinen, Pelttari, Pesälä, Puska, Renko, Ryytänen, Röntynen, Saapunki, Saari, Sarapää, Sillanpää, Siuruainen, Tenhiälä, Tähkämaa, Vihriälä, Väistö, Väyrynen ja Väänänen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aaltonen, Alho, Astala, Bärlund, Elo, Hetemäki-Olander, Ikkala, Jaakonsaari, Jäättänen, Kanerva, Kemppainen, Laine, Laitinen, U. Leppänen, Liikanen, Lindroos, Louvo, Löyttyjärvi, Miettinen, Moilanen, Mäkelä, Niinistö, Nyman, Paasilinna, Pesola, Pohjanoksa, Pokka, Ranta, Rauramo, Suominen, Taxell, Wasz-Höckert, Virolainen ja Vistbacka.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 124 jaa- ja 41 ei-ääntä; poissa 34. (Koneään. 27)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotus laiksi yhtiöveron hyvityksestä annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 112

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 76

Suuren valiokunnan mietintö n:o 199

Puhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta, minkä jälkeen päätetään lakiehdotuksesta. Koska toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus koskee lisättyä veroa, joka on tarkoitettu kannettavaksi yhtä vuotta pitemmältä ajalta, on lakiehdotus valtiopäiväjärjestyksen 68 §:n 1 momentin mukaan hyväksytty, jos sitä kolmannessa käsittelyssä on kannattanut vähintään 2/3 annetuista äänis-

tä. Muussa tapauksessa lakiehdotus on rauennut ja asia on palautettava valtiovarainvaliokuntaan mainitun pykälän 2 momentissa säädetyssä tarkoituksessa.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Seppänen: Herra puhemies! Hallituksen verouudistus suosii suurituloisia ja rikkaita, ja kaikki hallituspuolueet ovat suurituloisia ja rikkaita suosivan verolinjan takana. Samalla tavalla hallituksen linjaan liittyy jälleen kerran nyt käsillä oleva lakiehdotus yhtiöveron hyvitysjärjestelmästä. Tässä yhteydessä päätetään siitä, että omistajien ja yritysten yhteenlaskettu verorasitus alenee.

Yhtiöveron hyvitysjärjestelmä tulee voimaan ensi vuonna, ja siihen samaan yhteyteen ajoittuu hallituksen tulopoliittisena keppinä ja porkkanana käyttämä yksi ehto tai kannanotto, jonka mukaan yritysten tulisi pidättäytyä ensi vuonna nostamasta osinkoprosentteja. Sehän on aivan naurettava näistävetoyritys, että yritysten ei pitäisi nostaa osinkoprosentteja ensi vuonna. Nimittäin käsillä olevan lain tullessa voimaan käy sillä tavalla, että yhtiöt yleisesti laskevat tai ainakin niiden tulisi laskea osinkoprosentteja, koska omistajat saavat laskea hyväkseen yhtiön maksaman veron.

On aivan kohtuutonta, jos yhtiöt maksavat entisen suuruisia osinkoprosentteja ja sen lisäksi antavat omistajilleen mainitun edun eli maksamansa veron osingonsaajan veron hyvitykseksi. Tältä osin hallitus koettaa bluffata, koettaa antaa väärää kuvaa, koettaa esittää jotain sellaista, että yritykset pidättäytyisivät jostakin, kun ne pidättäytyvät nostamasta osinkojaan. Tilanne on käytännössä se, että hallituksen pitäisi esittää, että yritysten pitää tässä yhteydessä laskea osinkoprosentteja, koska se on looginen seuraus käsillä olevan lain voimaantulosta. Tässä mielessä hallituksen suurituloisia ja rikkaita suosiva linja on jälleen eduskunnan käsiteltävänä, ja eduskunnan enemmistö hallituspuolueiden äänin tulee epäilemättä antamaan sille linjalle tukensa.

Ylipäättäänkin ne tulonjakovaikutukset, jotka liittyvät hallituksen veropolitiikkaan ja nyt myös käsillä olevaan työehtosopimuk-

seen, ovat suurituloisia suosivia mutta myös pääomaa suosivia työn kustannuksella. Nimitäin tällä työehtosopimuskierröksellä on tehty päätös siitä, että pyritään jonkin ostokyvyn lisäämiseen 4,5 prosentilla kahden seuraavan vuoden aikana, mutta ei lainkaan käytetä tässä yhteydessä sellaista termiä kuin reaaliensiot. Kuitenkin reaaliensiot on se kieli, jota me ymmärrämme. Reaaliensiot eivät välttämättä nouse tämän työehtosopimuksen seurauksena lainkaan. Parhaimpien ennusteiden mukaan reaaliensiot nousevat yhden prosentin. Samaan aikaan työn tuottavuus nousee teollisuudessa nelisen prosentin ja koko kansantaloudessa 2—3 prosenttia, mahdollisesti ylikin 3 prosenttia.

Tältä osin tapahtuu merkittävä tulojen uudelleenjakoa pääoman hyväksi, työltä pääomalle, reaaliensioista, ja työntekijät eivät saa ulosmitattua työehtosopimuskierröksellä edes tuottavuuden nousun suuruuksia palkankorotuksia, vaan ne jätetään nyt hallituksen tekemän linjauksen mukaan työnantajille, yrityksille vapaaehtoisesti, ja tällä tavalla muuttuu yhteiskunnassa tulonjako työltä pääomalle samalla tavalla, kuin hallituksen veronpoliittinen linja suosii suurituloisia ja rikkaita pienituloisten ja keskisuurituloisten kustannuksella.

Arvoisa puhemies! Tässä yhteydessä minä ehdotan, että pannaan piste tälle linjalle, jonka mukaan palkankorotukset tulevat valtion maksettaviksi ja verot pienituloisten ja keskisuurituloisten maksettaviksi, ja hylätään käsillä oleva ehdotus.

Ehdotan siis lakiehdotusta hylättäväksi.

Mutta jos se jostakin syystä kuitenkin hyväksytään ja hallituspuolueiden kansanedustajat, sosialidemokraatit ja SMP muiden muassa, jatkavat tätä suurituloisia suosivaa linjaa, niin ehdotan, että tässä yhteydessä hyväksyttäisiin seuraava perustelulausuma:

”Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee ja tuo eduskunnan päätettäväksi sellaiset varallisuusverotukseen sekä perintö- ja lahjaverotukseen liittyvät muutosesitykset, joilla torjutaan yhtiöveron hyvitysjärjestelmään liittyvät kielteiset tulonjakovaikutukset.”

Tämä perustelulausuma on suoraan johdettu siitä yhden miehen toimikunnan mietinnöstä, jonka perusteella hallituksen lakiesitys on valmisteltu. Siinä nimittäin sanotaan selvästi, että tämä aiheuttaa tulonjako-

ongelmia, jotka täytyy korjata tekemällä muutoksia perintö- ja lahjaveroon ja varallisuusveroon. Nyt hallitus ei tässä yhteydessä ehdota sellaisia muutoksia, eikä missään muussakaan yhteydessä ehdoteta sellaisia muutoksia, että korjattaisiin tämän lain aiheuttamat tulonjakovääristymät muuttamalla perintö- ja lahjaveroa ja varallisuusveroa. Sen takia pitäisin välttämättömänä, että vähintäänkin sitten hyväksyttäisiin tämä lausuma, jos ei oteta sitä kantaa, että muutetaan hallituksen politiikkaa ja lopetetaan sen nykyinen veronpoliittinen linja.

Ed. M. Lahtinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Seppästä haluaisin lohduttaa, kun hän yhtiöitten osingoista ja maksukyvystä kantoi murhetta. Ainakin pienemmällä yritystoiminnallahan tähänkin asti on ollut, että tuloksen viimeiseltä riviltä vievät joko verot tai korot, ja tällä hetkellä voidaan olla melko varmoja, että jos verot hiukan kevenevätkin, niin korot vievät ne kaikki loput.

Ed. Seppänen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kyllä tämä hallituksen linja on hyödyttänyt myös yrityksiä. Yritysten tuloverokantaahan ollaan alentamassa 20 prosenttiyksikköä, joka on suurempi alennus yritysten valtion tuloverokantaan kuin se, mikä on ollut koko kunnallisveron osuus yritysten maksamista veroista. Ei missään kunnassa ole niin korkeata veroäyriä, että se vastaisi valtion tuloverotuksessa annettavaa hyötyä.

Tässä yhteydessä täytyy lähteä vielä siitä, että eräällä tavalla ehtona tämän yhtiöverojärjestelmän käyttöön otolle oli teollisuuden ja elinkeinoelämän asettama vaatimus, jonka mukaan kunnallisesta harkintaverotuksesta täytyy luopua, ja siitä ollaan nyt luopumassa, mikä sekin on erinomaisen suuri tulonsiirto yritysten hyväksi ja palkansaajaväestöltä pois, joka joutuu maksamaan senkin menetetyn verotulon, joka on kunnille tullut yrityksiltä kunnallisen harkintaverotuksen muodossa, ja tässä yhteydessä ei ole mitään takeita siitä, että kaikki yritykset jakavat osinkoa ja siltä osin joutuvat tämän yhtiöveron hyvitysjärjestelmän piiriin.

Ed. Laaksonen: Herra puhemies! Kannatan ed. Seppäsen tekemiä ehdotuksia ja

totean, että tämä perustelulausuma, jonka hän esitti, on valiokunnan mietintöön liitetyn I vastalauseen mukainen toinen lausuma.

Ed. E. Aho: Herra puhemies! Meidän mielestämme verouudistuksen tavoitteeksi yritysverotuksen osalta olisi pitänyt asettaa pienten työvaltaisten yritysten verotusase-
man keventäminen suhteessa suuriin pääomavaltaisiin yrityksiin. Tältä osin olimme valmiit hyväksymään ja olemme olleet valmiit hyväksymään perusperiaatteen, joka yhtiöveron hyvitysjärjestelmään sisältyy. Se on oikeastaan verouudistuksen yritysverotusta koskevan kokonaisuuden ainoa osa, joka täyttää mainitsemani perusehdon.

Hallituksen esitykseen sisältyy kuitenkin aika monia yksityiskohtia, jotka eivät meitä tyydyttäneet. Olisimme halunneet ja äänestimme myös toisessa käsittelyssä korjaus ehdotuksia, joilla lakia olisi parannettu. Ottaen huomioon, että perusperiaate lain osalta on meitä tyydyttävä, ja myös ne käytännön ongelmat, joita lain säätämisestä yksivuotisena aiheutuisi, olemme tässä kolmannessa käsittelyssä valmiit hyväksymään lain.

Ed. Pekkarinen: Herra puhemies! Samalla kun kernaasti yhdyn ed. E. Ahon äsken esittämiin perusteluluihin olla hyväksymässä lakiesitystä, niin samalla haluan palata sen verran yritysverokeskusteluun, jota äsken jo käytiin, että äsken kuultiin samanlaisia viestejä kuin kokoomuslaisten kansanedustajien ympäri Suomenniemeä yrittäjille lähettämissä kirjeissä on kerrottu. Ed. Sasin puheenvuorossa yritettiin väittää, että keskusta vastustaisi jälleenhankintavaruksen kohentamista. Viime syksynä, kun eduskunta päätti verolaeista tälle vuodelle, keskusta hyvin tiukasti toimi jälleenhankintavaruksen korjauksen puolesta, se äänestyyti asiasta eduskunnassa, ja sama on meidän kantamme täsmälleen myös ensi vuodelle, vuodelle 1990.

Ikävää vain on se, että hallitus kerta kaikkiaan heikensi varastovarausta tavalla, joka ei anna pienille työvaltaisille yrityksille oikeastaan mitään vastapainoksi, ja tämä meidän arviomme mukaan on niin iso asia, että halusimme äänestää edellistä asiaa kumoon, ja kylläkin kohtamiten toivon mukaan uudelleen olisimme toivoneet esitystä,

jossa sekä varastovaraus- että jälleenhankintavaraus olisi oikeaoppisessa kunnossa.

Ed. Sasi: Herra puhemies! Ed. Pekkariselle haluan todeta, että varastovarauksen alentaminen liittyy olennaisella tavalla yhteisöverokannan alentamiseen 40 prosenttiin. Nämä kaksi asiaa ovat kytkeyksissä toisiinsa.

Mitä tulee elinkeinoverolain muutoksiin, niin oikeastaan olennaisin uutuus, joka juuri tuohon lakiesitykseen liittyi, oli jälleenhankintavaraus toimitilaosakkeille. Mikäli laki olisi jäänyt yksivuotiseksi, se olisi saattanut aiheuttaa ongelmia yrityksille, kun ei olisi ollut täyttä varmuutta siitä, kuinka pitkään tuo järjestelmä on voimassa.

Haluan tässä yhteydessä kiittää keskustaa siitä, että se on valmis tukemaan hallituksen esitystä yhtiöveron hyvitysjärjestelmästä. Nimitäin, kun tähän asti tämä laki on ollut voimassa yksivuotisena ja tosiasiaa laki ulottuu kolmelle vuodelle, niin sen yksivuotiseksi tekeminen on ollut erittäin ongelmallista ja on aiheuttanut suurta epävarmuutta siitä, millä tavalla järjestelmä tulevaisuudessa tulee toimimaan. Se, että laki saadaan pysyvänä voimaan, on erittäin merkittävä hyöty elinkeinoelämälle siitä syystä, että vaikka se verotuksellisesti ei aina ole edullista, niin kuitenkin se antaa tietyn varmuuden siitä, millä tavalla verotus tulee tulevaisuudessa tapahtumaan.

Ed. Pekkarinen: Herra puhemies! Kun olen varma, että ed. Sasi tietää, miten asia näiltä osin on, niin haluaisin sanoa vielä ääneen, että yhteisöverokannan alentaminen ei anna progressiivisesti verotetuille yrityksille oikeastaan mitään eikä myöskään niille pienille osakeyhtiömuotoisille yrityksille, jotka sijaitsevat sillä degressioalueella, joka poistettiin, jota heikennettiin vuoden 1989 verotuksessa. Isommat, pääomavaltaiset osakeyhtiömuotoiset yritykset ennen kaikkea saavat ja aika reilustikin saavat, mielestäni hyvinkin sen, mitä varastovarauksen supistuksissa menettävät, mutta pienet eivät sitä saa. Toki myös tuloveroasteikkojen marginaaleja jonkin verran kevennetään, mutta kevennys siellä on aika olematon. Sitä kautta ei tule niin paljon takaisin kuin on varastovarauksen menetys.

Ed. Sasi: Herra puhemies! Haluan todeta ed. Pekkariselle, että on totta, että yhteisöjen osalta veroprosentti putoaa 40 prosenttiin ja vain yhteisöjen osalta. Mutta olennaista on muistaa, että työmarkkinoilla tehtyyn kokonaisratkaisuun sisältyy hallituksen sitoumus siitä, että veroasteikkoja tullaan vuonna 1991 olennaisesti alentamaan ja tämä veroasteikkojen alennus koskee myös henkilöyhtiöitä. Pääministerin ilmoituksen mukaan tuolloin korkein tuloveroprosentti tulisi olemaan 39 prosenttia, mikä on varsin reilu alennus ja hyödyttää myöskin henkilöyhtiöitä. Tämä merkitsee sitä, että myös tältä osin kehityslinja on tasapainossa.

Ed. Pekkarinen: Herra puhemies! Voin jo tältä istumalta luvata, että sikäli kuin vuodelle 1991 tulee reiluja kevennyksiä myös henkilöyhtiöiden verotukseen, niin tilanne on silloin tykkänään toisenlainen. Silloin voidaan harkita myös varastovarauksen supistamista, mutta nyt päätetään vuoden 1990 verotuksesta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Seppänen ed. Laaksosen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Lisäksi on ed. Seppänen ed. Laaksosen kannattamana ehdottanut hyväksyttäväksi I vastalauseeseen sisältyvän 2) perustelulausuman.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestykset ja päätökset:

Puhemies: Ensin on päätettävä lakiehdotuksesta.

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää ”jaa”; joka ei sitä hyväksy, äänestää ”ei”. Jos vähintään 2/3 annetuista äänistä on jaa-ääniä, on lakiehdotus hyväksytty, mutta muuten se on rauennut.

”Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

Ahde, E. Aho, Ahonen, Aittoniemi, Ajo, Ala-Harja, Alaranta, Almgren, Anttila, Antvuori, Backman, Björklund, Björkstrand,

Donner, Dromberg, Fred, Gustafsson, Haavisto, Hacklin, Halonen, Hautala, Heikkinen, Hetemäki-Olander, Hietala, Hilpelä, Hokkanen, Holvitie, Hurskainen-Leppänen, Huuhtanen, Häkämies, Hämäläinen, Ikonen, Isohookana-Asunmaa, Jansson, Joenpalo, Jokiniemi, Jouppila, Juhantalo, Jurva, Järvenpää, Järvisalo-Kanerva, Jääskeläinen, Kalliomäki, Kankaanniemi, Karkinen, Kasurinen, Kauppinen, Kautto, Kekkonen, Kettunen, Kietäväinen, Knuuttila, Kohijoki, Koistinen, Kokko, Korkia-Aho, Kuuskoski-Vikatmaa, Kärhä, Kääriäinen, Lahti-Nuuttila, M. Lahtinen, Laitinen, Lamminen, Lapiolahti, Laurila, Lax, Lehtosaari, Liikanen, Linnainmaa, Luttinen, Malm, Mattila, Melin, Metsämäki, Myller, Mäkelä, Mäki-Hakola, Mäkipää, Mönkäre, Mörttinen, Nieminen, Nordman, Nyby, Ollila, Paakkinen, Paasio, Paaivilainen, Paloheimo, Pekkarinen, Pelttari, Perho, Pesola, Pietikäinen, Pohjola, Puhakka, Puisto, Pulliainen, Puolanne, Puska, Pystynen, Rajamäki, Rantanen, Rehn, Renko, Renlund, Riihijärvi, Rinne, T. Roos, Rusanen, Ryyänen, Röntynen, Saapunki, Saari, Saarinen, Saastamoinen, Salolainen, Sarapää, Sasi, Savela, Savolainen, Siitonen, Sillanpää, Siuruainen, Skinnari, Soininvaara, Särkijärvi, Taina, Tiuri, Turunen, Tykkyläinen, Tähkämaa, Törnqvist, Uosukainen, Urpilainen, Valli, Valo, Varpasuo, Vastamäki, Westerlund, Vihriälä, Viinanen, Vuoristo, Vähänäkki, Väistö, Väyrynen, Väänänen ja Zyskowicz.

”Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

R. Aho, Andersson, Apukka, Astala, Helte, Jokinen, Laaksonen, P. Lahtinen, P. Leppänen, Männistö, Seppänen, Stenius-Kaukonen, Säilynoja, Uitto, Wahlström ja Vähäkangas.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aaltonen, Alho, Bärlund, Elo, Ikkala, Jaakonsaari, Joutsensaari, Jäätteenmäki, Kanerva, Kempainen, Laine, U. Leppänen, Lindroos, Louekoski, Louvo, Löyttyjärvi, Majjala, Miettinen, Moilanen, Niinistö, Nyman, Paasilinna, Pesälä, Pohjanoksa, Pokka, Ranta, Rauramo, J. Roos, Suominen, Taxell, Tenhiälä, Tennilä, Wasz-Höckert, Viljanen, Virolainen ja Vistbacka.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 147 jaa- ja 16 ei-ääntä; poissa 36. (Koneään. 28)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Tämän jälkeen on päätettävä perustelulausumaehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Seppäsen ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 137 jaa- ja 16 ei-ääntä; poissa 46. (Koneään. 29)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Ehdotus laiksi yhteiskunnallisesti merkittävää toimintaa harjoittavien yleishyödyllisten yhteisöjen veronhuojennuksista annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 206
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 80
Suuren valiokunnan mietintö n:o 202

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Ehdotus laiksi leimaverolain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 207
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 81
Suuren valiokunnan mietintö n:o 203

Puhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta, minkä jälkeen päätetään lakiehdotuksesta. Koska toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus koskee lisättyä veroa, joka on tarkoitettu kannettavaksi yhtä vuotta pitemmältä ajalta, on lakiehdotus valtiopäiväjärjestyksen 68 §:n 1 momentin mukaan hyväksytty, jos sitä kolmannessa käsittelyssä on kannattanut vähintään 2/3 annetuista äänistä. Muussa tapauksessa lakiehdotus on rauennut ja asia on palautettava valtiovarainvaliokuntaan mainitun pykälän 2 momentissa säädetyssä tarkoituksessa.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään yksimielisesti.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Ehdotus valtion liikelaitoksista annetun lain (627/87) mukaisten liikelaitosten lainanottovaltuuksista vuonna 1990

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 108
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 79
Suuren valiokunnan mietintö n:o 201

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lainanottovaltuudet voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lainanottovaltuudet hyväksytään.

Lainanottovaltuuksien kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

6) Ehdotukset laeiksi öljysuojarahastoa koskevan lainsäädännön muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 215
Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 21
Suuren valiokunnan mietintö n:o 197

Puhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta, minkä jälkeen päätetään lakiehdotuksista.

Koska toisessa käsittelyssä päätetty ensimmäinen lakiehdotus koskee veronluonteista maksua, joka on tarkoitettu kannettavaksi yhtä vuotta pitemmältä ajalta, on lakiehdotus valtiopäiväjärjestyksen 68 §:n 1 momentin mukaan hyväksytty, jos sitä kolmannessa käsittelyssä on kannattanut vähintään 2/3 annetuista äänistä. Muussa tapauksessa lakiehdotus on rauennut ja asia on palautettava valtiovarainvaliokuntaan mainitun pykälän 2 momentissa säädettyssä tarkoituksessa.

Toinen ja kolmas lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Ensimmäinen lakiehdotus hyväksytään yksimielisesti.

Toinen ja kolmas lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

7) Ehdotus laiksi poikkeusmenettelystä palo- ja pelastustoimen käyttökustannusten valtionosuuksia myönnettäessä

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 184

Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 25
Suuren valiokunnan mietintö n:o 204

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

8) Ehdotus laiksi palo- ja pelastustoimesta annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 196

Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 26
Suuren valiokunnan mietintö n:o 205

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

9) Ehdotukset laeiksi sairausvakuutuslain sekä kansanterveyslain voimaannpanosta annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely, ainoa käsittely

Hallituksen esitys n:o 178

Lakialoite n:o 99

Toivomusaloitteet n:ot 863, 881, 1021 ja 1061/1987 vp. sekä 780/1988 vp.

Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 35

Suuren valiokunnan mietintö n:o 206

Puhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksista, joista toisessa käsittelyssä päätetyt, hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä, ja lopuksi ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteista.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteeseen sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta yhtyy sosiaalivaliokunnan ehdotukseen toivomusaloitteiden hylkäämisestä.

Asia on loppuun käsitelty.

10) Ehdotukset laiksi rintamasotilaseläkelain 9 a §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely, ainoa käsittely

Hallituksen esitys n:o 155

Lakialoitteet n:ot 45 ja 68/1988 vp.

Toivomusaloitteet n:ot 752/1988 vp., 549 ja 562

Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 37

Suuren valiokunnan mietintö n:o 207

Puhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksista, joista toisessa käsittelyssä päätetty, hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä, ja lopuksi ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteista.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Koistinen: Herra puhemies! Olemme kolmannessa käsittelyssä käsittelemässä rintamasotilaseläkelain 9 a §:n muuttamista. Valiokuntakäsittelyn aikana tämä asia on ollut hyvin perusteellisessa ja vaikeassakin käsittelyssä. Keskustan valiokuntaryhmän tekemiä aloitteita ja esityksiä ei valitettavasti ole hyväksytty valiokuntakäsittelyn aikana. Kun nämä ehdotukset eivät ole tulleet hyväksytyiksi valiokunnassa, ehdotan, että perusteluihin liitetään vastalauseeseen liittyvä lausuma:

”Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa eduskunnalle esityksen lainsäädännön muut-

tamiseksi siten, että eläkeläispuolison kansaneläkkeen lisäosan alenema poistettaisiin rintamaveteraaneilta ja heidän puolisoiltaan.”

Herra puhemies! Tämä olisi pieni kädenojennus kansaneläkelain neljännen vaiheen toteuttamiseen.

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Kannatan ed. Koistisen tekemää lausumaehdotusta. Kuten hän totesi, se olisi ensimmäinen askel kansaneläkeuudistuksen neljännen vaiheen toteuttamiseen.

Tänne on jaettu ed. Mäkipään lausumaehdotus, jonka historia on se, että sosiaalivaliokunta oli ensimmäisessä käsittelyssä hyväksynyt suurin piirtein saman sisältöisen lausumaehdotuksen, jossa ei tosin prosenttimäärää ollut. Mutta kun SMP poikkesi hallituspuolueiden ruodusta, niin hallituspuolueet kävivät neuvottelun, ja toisen käsittelyn aikana valiokunnan enemmistö, siis hallituspuolueiden edustajat, peruivatkin sen ponnen, minkä valiokunta oli mietintöönsä ensimmäisessä käsittelyssä liittänyt.

On täysin naurettava menettely se, että nyt annetaan SMP:lle mukamas pieni hyvitys, jotta SMP saataisiin ruotuun, ikään kuin SMP olisi saanut tämän aikaiseksi. SMP:hän ei tässä saanut mitään aikaiseksi, vaan valiokunta olisi ollut yksimielisesti valmis kirjoittamaan asian ponnen muotoon niin, että kesäkuun loppuun mennessä rintamalisän korottamisen mahdollisuudet selvitetään siten, ettei väliinpuotoamisia synny.

Mäkipään ponnen loppuosankin pitäisi kuulua nimenomaan, ”ettei väliinpuotoamisia synny”, koska se, mitä tässä nyt sanotaan, on vastoin nykyistä lakia. Ei asumistuki aiheuta väliinpuotoamista. Toivon, että hallituspuolueet nyt korjaavat tämän lausumaehdotuksensa, että sitä voisi hyvin hyvällä omallatunnolla edes kannattaa.

Ed. Mäkipää: Herra puhemies! Puoluemme on koko kolmekymmenvuotisen toimintansa ajan työskennellyt sotiemme veteraanien ja invalidien perustoimeentuloturvaa kohentamiseksi ja kunniavelan maksamiseksi sotiemme veteraaneille ennen kuin heidät kaikki on kutsuttu viimeiseen iltahuutoon.

Sinipunahallituksen hallitusohjelmaan saatiin omaksi kohdakseen nimenomaan

SMP:läisten hallitusneuvottelijoiden vaatimuksesta, että "Hallitus jatkaa rintamaveteraanien sosiaaliturvan kehittämistä ottaen huomioon erityisesti vaikeassa taloudellisessa asemassa olevat veteraanit ja invalidit. Painopiste asetetaan kuntoutuksen lisäämiseen. Sotilasvammalain mukainen peruselinkorko etuoikeutetaan kansaneläkkeen lisäosaa laskettaessa". Näin onkin tapahtunut.

Kuntoutusmäärärahoja on vuosittain lisätty ja kuntoutuksen piiriin ovat nyt pääsemässä myös aiemmin unohdetut sotalesket. Sotilasvammalain mukainen peruselinkorko etuoikeutettiin lokakuun alusta, jolloin runsaat 18 000 sotainvalidia sai keskimäärin 271 markan korotuksen kuukausieläkkeeseensä.

Edellisellä hallituskaudella mahdollistettiin rintamaveteraanien varhaiseläkkeelle siirtyminen kaikille halukkaille veteraaneille ja pienituloisten veteraanien auttamiseksi luotiin erityinen ylimääräinen rintamalisä. Valitettavasti ylimääräisen rintamalisän taso oli alkuun liian pieni eli 7,5 prosenttia asianomaisen kansaneläkkeen lisäosasta. Kuten muistetaan, alarajaksi esitettiin vain 1 markkaa, mutta onneksi eduskunta nosti alarajan 20 markkaan, josta se on noussut 23 markkaan ja on suurimmillaan 128 markkaa kuukaudessa ja sentään verottomana. Indeksikorotus nostaa ylimääräistä rintamalisää ensi vuoden alusta enimmillään 9 markkaa kuukaudessa, jolla ei saa edes kahvipakettia.

Nyt vihdoin viimein päätösvaiheeseen tuleva rintamasotilaseläkelain 9 a §:n muuttaminen korottaa ylimääräisen rintamalisän 12,5 prosenttiin kansaneläkkeen lisäosan määrästä, eli eläke nousee enimmillään 213 markkaan kuukaudessa. Kun normaali rintamalisä on ensi vuoden alusta 189 markkaa, niin suurimmillaan ne ovat yhdessä ensi elokuun alusta 402 markkaa kuukaudessa.

Sosiaalivaliokunta aikaisti korotuksen voimaantuloa kahdella kuukaudella, ja hallituspuolueiden keskuudessa on sovittu ylimääräisen rintamalisän nostamisesta huhtikuun 1991 alusta. Tämän takia ehdotankin, että eduskunta hyväksyisi käsittelyssä olevan lain perusteluihin liittyen seuraavan sisältöisen lausuman:

"Eduskunta edellyttää, että ylimääräinen rintamalisä korotetaan vähintään 15 prosenttiin kansaneläkkeen lisäosan määrästä 1.4.1991 lukien. Hallituksen edellytetään antavan vuoden 1990 aikana eduskunnalle tar-

vittavat esitykset rintamalisäjärjestelmän uudistamisesta siten, että ylimääräisen rintamalisän maksamisesta asumistuessa aiheutuvat alenemat voidaan poistaa."

Ed. Stenius-Kaukonen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ihmettelen, että ed. Mäkipää ei ollut valmis korjaamaan tätä lausumaehdotusta, koska kuten jo äsken totesin, sen loppuosa on virheellinen. Ylimääräisen rintamalisän maksamisesta ei aiheudu asumistuessa alenemia, koska asumistukilaissa todetaan, että asumistukea määrätessä vuosituloksi ei lueta rintamasotilaseläkelain mukaista rintamalisää eikä ylimääräistä rintamalisää. Loppuosa on virheellinen, ja sosiaalivaliokunta, jossa alun perin oli juuri tämä muoto käsittelyssä, yksimielisesti muutti sen niin, että todetaan, ettei väliinpuotamisia synny.

Se ongelma, että jossain tilanteissa käteen jäävä tulo pienenee, johtuu verotettavien ja verottomien etuuskien yhteen sovittamisesta. Tämän takia olisin todella toivonut, että hallituspuolueet, kun ne nyt SMP:n pelastamiseksi ovat tämmöiseen pontteen olleet valmiit, tekisivät edes oikean sisältöisen ponnin, ettei koko eduskunta joudu naurunalaiseksi tätä pontta hyväksyessään.

Ed. Anttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ed. Mäkipää puheenvuorossaan samoin kuin ponnessa yrittää ottaa SMP:lle kiitosta siitä, että nyt on edetty rintamaveteraanien asiassa. Totuus on kuitenkin se, että ne harppaukset, ne markat, jotka tässä tulevat lisää, ovat tavattoman vaatimattomia. Siinä mielessä todella olen pettynyt siihen, että nyt kun talvisosan alkamisesta on kulunut 50 vuotta, eduskunnassa ei kyetä tässä tilanteessa, kun kerran meillä taloudelliset edellytykset ovat olemassa, nostamaan rintamalisää 500 markkaan, mitä järjestöt nimenomaan ovat esittäneet.

Täytyy muistaa, että se tulee kaikkein pienituloisimmille veteraaneille, joilla tarvetta todella on. Se, että me, kymppi — kaksi kerrallaan, kolmekymmentä markkaa korkeintaan annamme, vaikka aika kuluu tiimalasissa koko ajan loppuun, on kyllä tavattoman valitettava asia. Siinä mielessä ei tästä kyllä pisteitä voi ottaa yksikään hallituspuolueen edustaja. Näin pienien lisäyksiä antaminen on melkein pilkan tekoa.

Ed. Mäkipää (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ensinnäkin ed. Anttilalle sanoisin sen, että minä olen hyvin pettynyt, kun muistelen edellistä hallituskautta, jolloin keskustapuolueen sosiaaliministeri toi tänne esityksen, jonka mukaan alarajaksi olisi annettu markka. Kuten puheessani sanoin, se niin sentään korotettiin 20 markkaan. Tämä, jos mikä, on suorastaan hävettävää. Minä en ainakaan halua ottaa tätä SMP:n kiitokseksi, vaan olen hyvin mielissäni siitä, että hallituspuolueiden keskuudessa on saatu tällainen lauselmä ja sovituksi, että ylimääräinen rintamalisä nousee huhtikuun 1 päivästä 15 prosenttiin. Tämä ei auta SMP:tä, vaan tämä auttaa todella hädässä olevia veteraaneja ja invalideja.

Ed. Renlund: Herr talman! Jag understöder det av rdm. Mäkipää gjorda förslaget. — Herra puhemies! Kannatan ed. Mäkipään tekemää ehdotusta.

Ed. Vihriälä: Herra puhemies! Nyt kolmannessa käsittelyssä oleva rintamasotilaseläkelain muutosesitys osoittaa, miten kylmästi nykyinen hallitus suhtautuu sotiemme veteraanien vaatimuksiin. On käsittämätöntä, että taloudellisesti näin hyvänä aikana kansakunnalla ei todella ole riittävää yksituumaisuutta hoitaa sotiemme veteraanien ja kotirintaman naisten taloudellisia ongelmia kuntoon.

Keskustan eduskuntaryhmän toimesta esitettiin vuosi sitten ylimääräistä rintamalisää korotettavaksi tämän vuoden huhtikuun alusta 30 prosenttiin kansaneläkkeen lisäosan määrästä eli 500 markkaan kuukaudesta. Hallituspuolueet äänestivät kuitenkin eduskunnassa tämän esityksen tylästi nurin. Nyt hallitus mainostaa suurena saavutuksena 25 miljoonan markan määrärahaa ensi vuoden budjettiesitykseen ja myöskin sitä 16 miljoonan markan ns. joululahjarahalisäystä, jolla tätä hallituksen esitystä aikaistettiin elokuun alkuun. Tällainen veteraanien asialla pallottelu on mielestäni häpeällistä aikana, jolloin hallituksella on, kuten täällä on käynyt ilmi, kansalta koottuja lisääntyneitä verovarvoja taskut täynnä.

Ensi vuoden budjettiesityksen lähetekeskustelussa syyskuussa valtiovarainministeri Liikanen väitti toteuttaneensa veteraanijärjestöjen esitykset ylimääräisestä rintamalisäs-

tä. Veteraanijärjestöt ovat vierailleet eduskunnassa lokakuussa, todenneet ja vaatineet, että ylimääräisen rintamalisän korotuksen tulisi tapahtua ensi vuoden helmikuun alusta alkaen, mutta tämäkin esitys on kaikunut kuuroille korville. Veteraanit ja kotirintaman naiset ovat korkeassa iässä, kuten me kaikki tiedämme, ja he eivät jouda odottamaan näitä hallituksen turhia lupauksia.

Herra puhemies! Nuorten miesten ja naisten vaikeina aikoina isänmaan puolesta antamat uhraukset ovat kohtuullisen eläkkeen arvoisia. Ikään kuin vastauksena veteraanijärjestöjen vetoomukseen hallitus leikkasi syksyllä eduskunnan käsittelyssä olevassa lisäbudjetissa rintamaveteraaneläkkeisiin tarkoitettuja määrärahoja 25 miljoonalla markalla. On myös arvioitu, että rintamaveteraanien varhaiseläkkeisiin kuluu ensi vuonna noin 90 miljoonaa markkaa vähemmän kuin tänä vuonna. Edelleen on todettava, että veteraanien ja sotainvalidien kansaneläkkeissä on 325 miljoonan jälkeenjääneisyys, jota olisi mielestäni voitu korjata hyväksymällä ed. Majjalan aikanaan esittämä lakialoite.

Sotiemme veteraanit eivät myöskään kotirintaman naiset voi hyväksyä tällaisia hallituksen toimenpiteitä, joilla veteraanien etuuksia kavennetaan. Valitettavaa on se, että hallitus suhtautuu veteraaneihin samalla yliolkaisuudella kuin yhteiskunnan muihin pienituloisiin kuten eläkeläisiin, työttömiin, sairaisiin ja lapsiperheisiin. Perusturvamenojen kustannuksien lisäykset ovat hallituksen budjettiesityksessä jääneet selvästi alle budjetin keskimääräisen kasvun. Nämä kansalaisryhmät eivät todellakaan ole päässeet sen kulutusjuhlan viettäjiksi, josta hallituksen ministerit ovat kansalaisia syytelleet ja haluavat rangaista mm. korkoja ja veroja korottamalla. Yllättävää on se, että kokoomus, mutta erityisesti, kuten edellä myöskin kuulumme, SMP hyväksyy mukisematta näin eriarvoisen sosiaalipolitiikan, mikä koskee erityisesti veteraanien asioiden hoitamista.

Herra puhemies! Kannatan ed. Koistisen edellä tekemää ponsilausumaehdotusta ja toivon, että eduskunnan enemmistö voisi tämän hyväksyä näin itsenäisyyspäivän aattona.

Ed. Saastamoinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minulle soitti sunnuntaina eräs sotaveteraani, joka totesi, että

keskustapuolueella oli 30 vuotta aikaa panna sotaveteraanien asiat kuntoon. Hän totesi veteraanijärjestötyössä mukana olleena, että kaikki veteraanijärjestöjen parannusesitykset kilpistyivät keskustapuolueen valtiovarainministereihin.

Herra puhemies! Minä ihmettelen, miksi ei esimerkiksi ed. Anttila äskeitä pontevaa puheenvuoroaan käyttänyt edellisen valtiovarainministerin aikana. Edellisessä puheenvuorossa, ed. Vihriälän puheenvuorossa, oli mielestäni myös tuo sama henki, jota arvelen varsin monen veteraanin ihmettelevän.

Ed. Kärhä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen todella pahoillani siitä, että keskustapuolue on aloittanut ed. Anttilan ja ed. Vihriälän avulla tämän kaltaisen huutokaupan suurten tapahtumien muistopäivänä. Meillä todella kaikilla on mielessä, miten veteraanien asiat on Suomessa hoidettu. 40 vuotta on keskustapuolue ollut hallituksessa ja nyt todella kehtaa lähteä tämän kaltaiselle tielle. Uskallan sanoa, ettei minäkään hallituksen aikana ole näin lyhyenä aikana tehty niin paljon muutoksia sekä veteraanien että sotainvalidien hyväksi ja heidän parhaakseen, kuin on tämä hallitus tehnyt.

Ed. P. Leppänen: Arvoisa puhemies! Edellisen asian yhteydessä SMP:n edustajat myöskin tukivat veteraanien ostovoiman leikkauksia, kun sairausvakuutuslakia muutettiin. Se osoittaa horjuvaa linjaa veteraaneja kohtaan, kun täällä toisella kädellä otetaan ja toisella hieman annetaan. SKDL:n ryhmä tukee keskustan ponsilausumaesitystä, mutta me tuemme myöskin sitä, että ylimääräinen rintamalisä olisi nostettu 30 prosenttiin jo tammikuun alusta. Mutta nähtävästi täällä ei ole riittävää enemmistöä tähän asiaan, mikä on valitettavaa, koska viestit kentältä ovat toisen suuntaisia. Tämä asia on nähtävästi kaatunut taas siihen, että yhteiskunnalla ei ole rahaa. Mutta yllättävän paljon sitä tänä vuonnakin tulee valtion kassaan. Toivottavasti nyt täällä löytyisi sellainen yksimielisyys, että tämä asia, kun tietojeni mukaan SMP on esittämässä tätä pöydälle, voitaisiin vielä muuttaa veteraanien hyödyksi.

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Kuten ed. P. Leppänen totesi, niin

kahden ministerin arvovallalla ilmeisesti SMP on valmis siihen, että tämä asia pannaan pöydälle, ettei ainakaan virheellistä pontta hyväksytä, joten minun ei tarvitse tehdä muutosesitystä, vaan mielelläni suon, että hallituspuolueet itse korjaavat esityksensä. Tämä sekaannus johtuu siitä, että ministeri Liikanen on kuulemma vaatinut, että täällä pitää sana "asumistuki" olla.

Mutta kun viime kerralla käsitelimme sairausvakuutuslakia, silloin totesin, että valtiovarainministeriö ei ole ammattiministeriö käsittelemään sairausvakuutusasioita. Yhtä hyvin voi tämän asian yhteydessä sanoa, että valtiovarainministeriö ja valtiovarainministeri eivät ole ammattilaisia käsittelemään ylimääräisen rintamalisään ja asumistukeen liittyviä asioita. Se on nyt tässä käynyt ilmi. Mutta kuten totesin, koska tämä ilmeisesti pannaan pöydälle, en tee ehdotusta tässä vaiheessa.

Ed. Rantanen: Herra puhemies! Viime keskustelussa ed. Alaranta samaan asiaan kiinnitti huomiota kuin ed. Mäkipää ehdotamassaan ponnessa. Silloin olin samaa mieltä ed. Mäkipään kanssa ja olin väärässä.

Kysymys yksinkertaistettuna on siitä, että rintamalisä ei vaikuta asumistukeen. Mutta sen sijaan jos tehtäisiin korkeampi korotus kuin hallitus esittää ylimääräiseen rintamalisään, yhdessä asumistuki ja rintamalisä aiheuttaisivat marginaaliveron kanssa köyhyysloukun, joka johtaisi nettotulon alenemiseen kaiken kaikkiaan. Sen vuoksi tuon ponnien loppuosa olisi muutettava. Olin silloin perusteiltani väärässä mutta asiassa täysin oikeassa.

Ed. Mäkipää: Arvoisa puhemies! On hyvä, että tästä asiasta on keskusteltu, mutta täytyy sanoa, että ministeri on tavalla tai toisella kävellyt tämän lauselman yli ja antanut meille tällaisen ehdotuksen. Luen tämän nyt uutena korjattuna versiona ja ehdotan seuraavaa:

"Eduskunta edellyttää, että ylimääräinen rintamalisä korotetaan vähintään 15 prosenttiin kansaneläkkeen lisäosan määrästä 1.4.1991 lukien. Hallituksen edellytetään antavan vuoden 1990 aikana eduskunnalle tarvittavat esitykset rintamalisäjärjestelmän uudistamisesta siten, että ylimääräisen rintama-

lisan maksamisesta aiheutuvat alenemat voidaan poistaa."

Valiokunta oli siis tätä mieltä, eli sana "asumistuessa" perusteluista pois.

Ed. Renlund: Herr talman! Jag understöder det av rdm. Mäkipää gjorda förslaget. — Kannatan ed. Mäkipään tekemää uutta ehdotusta.

Ed. Kärhä: Arvoisa puhemies! Keskustapuolueen edustajien käyttämä puheenvuoro tässä asiassa oli niin hyökkäävä, että en malta olla käyttämättä tilaisuutta tuodakseni esiin, mitä tämän hallituksen aikana on sotainvalidien ja veteraanien asiassa tehty. Haluaisin korostaa, että hallitussopimuksessa jo on sovittu siitä, että mainittujen henkilöiden asemaan tullaan tekemään parannuksia, ja hallitus on näyttävällä tavalla ollut viemässä hallitussopimusta eteenpäin. Ulko-muistista muutamia parannuksia ja muutosesityksiä, joita on tämän eduskunnan aikana täällä salissa viety läpi ja hyväksytty.

Haluaisin ensinnä tuoda sotainvalidien elinkoron osalta sen tärkeän ja kipeän parannuksen, joka poisti sotainvalidien elinkoron yhteen sovittamista kansaneläkkeen lisäosan kanssa koskeneet ongelmat. On todella sanottava, että sotainvalidit olivat vuodesta toiseen pyytäneet tätä parannusta edellisiltä hallituksilta, mutta vain nykyinen hallitus pystyi asian korjaamaan.

Jos pysymme vielä sotilasvammalaissa, niin sotilasvammalaki on parannettu. Se on avattu uudelleen. Sotilasvammalakiin on tuotettu uudet hakemusajat, niin että jo kerran hylätty hakemukset voidaan nyt parhaillaan hakea uudelleen ja saada uudet asianmukaiset päätökset. Niin ikään rintamamiestun-nusta on laajennettu. Sitä on ulotettu ulko-mailla asuville ja myös linnoitustyössä olleille. Parhaillaan meillä on esillä ylimääräinen rintamalisän korotusesitys, mutta myös veteraanien kuntoutus kulkee rinta rinnan edellä mainittujen uudistusten kanssa.

Hallitus ja eduskunta hyväksyi jokunen aika sitten uuden lain veteraanien kuntoutuksesta, ja sen myötä on myös veteraanien kuntoutusmäärärahaa vuosi vuodelta lisätty tämän hallituksen aikana erityisen runsaasti. Jos sattumalta käteenne tulee laskelma siitä, kuinka veteraanien kuntoutusmäärärahat ovat nousseet kolmen viime vuoden aikana,

niin todella hämmästytt. Veteraanien kuntoutusmäärärahat olivat noin kymmenen vuotta sitten 3 miljoonaa, ja nyt ne ovat jo 110 miljoonaa. Vuosi vuodelta on veteraaneja kuntoutettu entistä enemmän. Ensi vuonna kuntoutetaan enemmän kuin tänä vuonna. Tämän vuoden määrä oli 19 500, ensi vuonna 19 700 veteraania. Veteraanien lisäksi tämän hallituksen aikana on kuntoutusta ulotettu ja ollaan ulottamassa myös sotainvalidien leskiin ja puolisoihin ja veteraanien puolisoihin. Näiden lisäksi haluaisin mainita, että ensi vuoden budjetissa olemme hyväksymässä mm. veteraanien kuntoutuslaitoksille kymmenen uutta virkaa kuntoutuksen hoitamiseen.

Voisi sanoa melkein, että tätä luetteloa voisi jatkaa kuinka pitkälle vain, niin paljon on hallituksen aikana parannuksia saatu aikaan. Pidän erittäin tärkeänä sosiaalivaliokunnan mietinnössään ilmaisemaa toivomusta siitä, että veteraanien asiat vielä kerran kartoitetaan ja vieläpä määräajan kuluessa, ja katsomme ensi kevään kuluessa, mitä me voisimme yhdessä vielä tehdä asiassa.

Ed. Vihriälä: Herra puhemies! Täällä on syytetty keskustaa siitä, että se ei ole aikanaan hoitanut veteraanien asioita riittävästi. On totta, että me olemme olleet pitkään vallassa, mutta juuri keskustalaisten hallitusten aikana on veteraaniasioiden hoito lähtenyt matkaan. Ennen kaikkea kansaneläkeuudistus meni eteenpäin menneinä vuosina. Mutta tämän hallituksen aikana kansaneläkeuudistuksen neljännen vaiheen toteuttaminen on pysähdyksissä, ja jos jokin, niin tämä keskeisesti vaikuttaisi veteraanien aseman parantamiseen.

On hyvä ja ilolla todettava se, jos nyt hallituspuolueet, erityisesti kokoomus ja SMP, haluavat korjata veteraanien asiat, kun rahaakin on. Ei keskusta suinkaan ole vastustamassa esityksiä, jos niitä vain riittävästi tulee.

Ed. Koistinen: Arvoisa puhemies! Ed. Kärhän puheenvuoron johdosta, kun hän lopuksi mainitsi, että on hyvä, että tätä asiaa selvitetään: Keskustan valiokuntajäsenten toimesta takarajaa pyydettiin ja saatiin myös, että kesäkuun loppuun mennessä 1990 selvitys saadaan aikaan. Nyt vain sopii toivoa, että jatkossa asiassa päästäisiin eteen-

päin niin, että veteraaniasiaan neuvottelukunnan taholta tulisi todella esitys, ja että eri puolueiden pisteiden haku asian ympärillä saataisiin loppumaan ja että asia saataisiin kuntoon ennen kuin on liian myöhäistä.

Ed. Rantanen: Herra puhemies! Toteaisin ed. Vihriälän puheenvuoron johdosta ensinnäkin, että veteraaniasiaan neuvottelukunta oli ehdotuksessaan yksimielinen. Jälkeenpäin on tullut muita pyyteitä, mikä on sinänsä tavattoman ymmärrettävää.

En ota kantaa siihen, kuka veteraaniasioita on hoitanut tai ollut hoitamatta ja missä vaiheessa ne nyt ovat, mutta totean, että jos keskustan vastalause toteutuisi ja tulisi eduskunnan päätökseksi, noin 2 000—3 000 sota-veteraanin kokonaistulot laskisivat.

Ed. Kärhä: Herra puhemies! Ed. Koistisen puheenvuoron johdosta haluan yhtyä hänen toivomukseensa, että pisteiden keruu tässä asiassa loppuisi. Pyytäisin, että hän itse miettisi, onko se pisteiden keruuta, kun valiokunta yksimielisesti tekee esityksen ja päättää asiasta, ja hän tulee tänne esittämään, että tämä oli keskustapuolueen esittämä määräaika jne. Toivon todella, että pisteiden keruu loppuu ja pystymme asiallisesti käsittelemään asioita.

Heti, kun joku teistä alkaa kehua oman puolueensa saavutuksia veteraanien asioissa, voitte olla varmoja, että aina seuraava puolue tulee myös nousemaan ylös ja kehumään oman puolueensa saavutuksia. Mutta tehdään todella tästä lähtien sopimus, että lopetetaan kaikkinaisen pisteiden keruu ja ajattelemme vain veteraanien ja sotainvalidiin parasta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Koistinen ed. Stenius-Kaukosen kannattamana ehdottanut vastalauseen mukaista perustelulausumaa.

Ed. Mäkipää on ed. Renlundin kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: ”Eduskunta edellyttää, että ylimääräinen rintamalisä korotetaan vähintään 15 prosenttiin kansaneläkkeen lisäosan määrästä 1.4.1991 lukien. Hallituksen edellytetään antavan vuoden 1990 aikana eduskunnalle tarvittavat esitykset rintamalisäjärjestelmän uudistami-

sesta siten, että ylimääräisen rintamalisän maksamisesta aiheutuvat alenemat voidaan poistaa.”

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toisessa käsittelyssä päätetty, hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteisiin sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Lopuksi on äänestettävä perusteluja koskevista ehdotuksista.

Äänestykset ja päätökset:

Äänestys ed. Koistisen ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Koistisen ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 100 jaa- ja 58 ei-ääntä; poissa 41. (Koneään. 30)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Mäkipään ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Mäkipään ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 158 ei-ääntä; poissa 41. (Koneään. 31)

Eduskunta on hyväksynyt ed. Mäkipään ehdotuksen.

Eduskunta yhtyy sosiaalivaliokunnan ehdotukseen toivomusaloitteiden hylkäämisestä.

Asia on loppuun käsitelty.

11) Ehdotukset laeiksi asuntotuotantolain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 194

Toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 12

Suuren valiokunnan mietintö n:o 208

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Kautto: Arvoisa puhemies! Käsiteltävänä olevat asuntolait ovat hyvin keskeinen asuntopoliittinen suuntaviitta 90-luvulle. Lakiesitykset takaavat asuntotuotannon uudet kehittämismahdollisuudet. Nykyisessä asuntopolitiikassa on ajauduttu monin tavoin umpikujaan. Erityisesti valtion lainoitamaa vuokra-asuntotuotantoa ei ole pystytty toteuttamaan tarvetta vastaavasti. Samanlaisesti valtion aravalainoista saamat lyhennykset ja korkotulot ovat kasvaneet huomattavasti vuosittaista asuntolainoitusta nopeammin. Aravalainojen lyhennykset ja korkotulot ovatkin koonneet reaalisesti keskimäärin 8,9 prosenttia vuosittain, kun taas yhteiskunnan panos, reaaliset asuntolainat, on kasvanut vuosina 1970—88 keskimäärin vain 2,5 prosenttia. Tämäkin osoittaa asuntopolitiikan epäonnistumista.

Asuntoasioista on kyllä paljon keskusteltu, tehty mietintöjä ja selvityksiä todella paljon enemmän kuin yrityksiä itse ongelman ratkaisemiseksi. Asuntopolitiikan seka vuus ja hajanaisuus tuli selkeästi esille myös toisen lakivaliokunnan asuntolakien käsittelyssä. Kokonaisuuden hahmottaminen, eri lakiesitysten keskinäiset vaikutukset ja tavoitteiden asettaminen oli vaikeaa. Asuntolakeja käsiteltäessä on mielestäni kuitenkin välttämätöntä hahmottaa kokonaistilanne. Tuntematta nykyjärjestelmän ongelmia tai uusien lakien kehitys- ja toteuttamisnäkyviä on lähes mahdotonta luoda nykyistä toimivampaa ja oikeudenmukaisempaa asuntopolitiikkaa.

Olemme eläneet pari viime vuotta helpon lainarahan ja roimien hinnan nousujen aikaa. Helppoa rahaa on pankkien, grynderien ja keinottelijoiden toimesta ohjattu ennen kaikkea niille tuottoisan kovan eli hyödyn saajien ilmaisuuden mukaan vapaan rahan asuntotuotantoon. Sosiaalinen asuntotuotanto onkin laskenut koko uudesta asuntotuotantokannasta pelkästään vuodesta 1987 noin 46 prosentista vuoteen 1988 noin 33 prosenttiin. Juuri pankit, grynderit ja keinot-

telijat ovatkin viettäneet sitä paljon puhuttua kulutusjuhlaa eivätkä tavalliset asunnon tarvitsijat.

Asuntotilanne on myös lisännyt alueellista epätasa-arvoa. Erityisesti voimakkaiden kasvualueiden ja pääkaupunkiseudun erot ovat kasvaneet entisestään muuhun Suomeen verrattuna niin asumistason kuin hintatasoltaan kohtuullisten asuntojen tarjonnan suhteen. Esimerkiksi pääkaupunkiseudun rakennuskustannukset kohosivat pelkästään vuonna 1988 peräti 16,5 prosenttia. Asuntoja ei olekaan hinnoiteltu, niin kuin järki ja oikeudenmukaisuus vaatisi, todellisten rakennuskustannusten mukaisesti. Uudet asunnot on hinnoiteltu puhtaasti asuntojen kysynnän ja vanhojen asuntojen myyntihintatason mukaan käyttäen kylmästi hyväksi ylikysyntätilannetta ja sitäkin vielä mahdollisuuksien mukaan avittaen.

Nykytilannetta voidaan arvioida myös useilla asuntopoliittisilla mittareilla. Esimerkiksi Uudenmaan asumisväljyys on kasvanut 80-luvulla alle maan keskiarvon. Lisäksi ns. sisäiset erot ovat kasvaneet, eli omistusasunnoissa ahtaasti asuvia on noin 8 prosenttia, kun taas aravavuokra-asunnoissa ahtaasti asuvia on yli 14 prosenttia. Yksin pääkaupunkiseudulla ahtaasti asuvia onkin peräti noin 32 000 ruokakuntaa. Heistä suurin osa on nuoria ja suuria asuntokuntia.

Hyvinvointiyhteiskuntamme häpeällisin saavutus on kuitenkin asunnottomuus. Vuonna 1988 koko maassa oli 3,3 asunnottomaa 1 000 asukasta kohden, pääkaupunkiseudulla peräti 9,3. Lisäksi pääkaupunkiseudulla heidän määränsä lisääntyi entisestään kyseisenä vuonna. Yksikin asunnottoman on liikaa, elipä hän missä päin Suomea tahaan.

Miten sitten voidaan mitata asuntojen hintatason kohtuullisuutta? Kaupunkiliiton toimitusjohtaja Alanen on mielestäni lausunut tässä asiassa keskeisen viisauden toteamalla, että tulonkäyttöosuus on ainoa osuus, jolla voidaan mitata asuntopolitiikan onnistumista. Tälläkin mittarilla laskettuna erityisesti pääkaupunkiseudulla voidaan mitata vain epäonnistumista. Eniten rahaa asumiseen joutuivat käyttämään ne, joilla sitä muutenkin oli vähiten, eli lapsiperheet, yksinhuoltajat ja yksinäiset.

Toteutettaessa käsiteltäviä asuntolakeja toivon, että toisen lakivaliokunnan kannan-

otot otetaan huomioon kaikilta osin. Erityisesti haluan korostaa valtioneuvoston merkitystä sen päättäessä asuntotuotannon käyttösunnitelmasta. On todella viimeiset hetket vastata ihmisten hätähuutoon etenkin niillä alueilla, joilla tilanne on kaikkein vaikein.

Toivon myös, että esimerkiksi perustettavan asuntorahaston tulevaisuus ei loppuisi pelkkään perustamiseen. Näen, että mm. sen luotonhankintaa tulee kehittää. Valtion rahaston painoarvo lainamarkkinoilla on varmasti vankempi kuin yksittäisten asunnon-tarvitsijoiden kiristyneessä rahoitustilanteessa. Näen myös niin, että vahva asuntorahasto voi haluttaessa luoda todellisia mahdollisuuksia alentaa asuntojen hintatasoa. Rakennustarviketeollisuudessa ja rakennustuotannossa olisikin päästävä todelliseen hintakilpailuun.

Keskeisenä uusien asuntolakien koetinkivenä tulee olemaan myös uusien asumisjärjestelmien käynnistämisen onnistuminen. Hittas-asuntotuotannon laajentamisesta, asunsoikeusasunto- ja asunto-osuuskuntajärjestelmistä on luotava todellisia kansalaisten eduista huolehtivia vaihtoehtoja. Myös opiskelija- ja nuorisotasuntotuotanto on turvattava. Peruskorjaustoiminta on saatava osaksi muuta asuntotuotantoa. Jos työsuhdeasunnoilla voidaan helpottaa tilannetta, se myös tehtäköön.

Toivon myös, että todella selvitettäisiin ja hyödynnettäisiin muu lainsäädäntö, erityisesti maa- ja veropoliittiset lait osaksi selkeää asuntopoliittikkaa. Niin sanottuja väliinpuutajia ei saa olla eikä tulla.

Arvoisa puhemies! On erittäin hyvä, että asuntolakipaketista on saatu aikaan ratkaisu, joka voidaan tänään hyväksyä. Toivon, että uusien asuntolakien säätämällä päästään viimeinkin kokonaisvaltaiseen ja selkeään asuntopoliittikkaan, jossa pääosaa esittävät asunnon-tarvitsijat. Asumisen tulee olla yksi ihmisen perusoikeuksista.

Ed. Väyrynen: Herra puhemies! Hallituksen ja keskustan eduskuntaryhmän välillä asuntorahastosta syntynyt sopimus on oivalinen osoitus keskustan yhteistyöhalusta ja yhteistyökyvystä. Hallituksen tulisi turvautua tähän mahdollisuuteen muutenkin kuin pakon edessä. Keskustan ja hallituksen välinen sopimus parantaa oleellisesti perustetta-

vaa asuntorahastoa, mutta rahaston toimintaa on saatujen kokemusten nojalla edelleen kehitettävä.

Tässä yhteydessä haluan kiinnittää vakavaa huomiota siihen, että korkotason kohotamisen vuoksi monet perheet ovat ajautumassa vararikkoon ja siten menettämässä väivoin hankkimansa oman kodin. Siksi hallituksen tulisi kiireellisesti luoda vakauttamislainajärjestelmä, jolla helpotettaisiin pahimassa ahdingossa olevien asuntovelallisten asemaa. Halpakorkoiset ja pitkäaikaiset vakauttamislainat voitaisiin myöntää joko asuntorahaston varoista tai erillisestä määrärahasta. Mahdollisesti tarvittava erillinen määräraha voitaisiin ottaa jo ensi vuoden varsinaiseen tulo- ja menoarvioon.

Herra puhemies! En tee asiasta perustelulausumaehdotusta tähdäten siihen, että tästä asiasta ei tulisi arvovaltakysymystä hallitukselle ja hallituspuolueille vaan että tämä tärkeä asia saataisiin mahdollisimman nopeasti hoidetuksi.

Ed. Fred: Arvoisa puhemies! Toisessa lakivaliokunnassa käytiin hyvin perusteellisen keskustelu asuntopoliitikasta ja saatiin aikaan hyvä, yksimielinen mietintö. Mietinnössä syvennettiin asunnon sisältö käsittämään, ei vain seiniä vaan sen, mitä tarkoitetaan käsitteellä ”koti”. Koti on paikka, jossa viihdytään, ja asunnon tekee kodiksi siellä vallitseva henki. Näin valiokunta tuli mietinnössään peräti raamatullisille linjoille. Koska Jumala on kätkenyt siunauksensa perheyhteyteen, hän on tarkoittanut meidän ihmiset elämään perheessä.

Koti ja perhe ovat yhteiskunnan perusta. Jo luonto osoittaa, kuinka perheen perustamiseen tarvitaan koti. ”Löysihän lintunen majan ja pääskynen pesän, johon se poikaisensa laskee”, sanotaan Psalmassa 84. Jos perheet ovat eheät, myös yhteiskunta on ehjä ja terve.

Valiokunta otti näkemyksensä lähtökohdaksi asumisen perusoikeutena. ”Jokaisella ihmisellä tulee olla oikeus sellaiseen asuntoon, jonka hän voi tuntea kodikseen. Tämä asettaa asunnolle tiettyjä vaatimuksia niin koon ja tason kuin asumisturvallisuuden ja koko asuinympäristönkin suhteen.”

Valiokunta muisti myös lasten oikeuksia. Lapsi tarvitsee oman tilansa samalla tavoin

kuin aikuinenkin, ja tilan tulisi vielä muuntua lapsen kasvaessa hänen tarpeidensa muuttuessa.

Arvata voi, että asunto-oloissa on osasy myös perheiden hajoamisen paljouteen. Vaikka valiokunnan periaatekannanotto on mitä hienoin tavoitteena, kuitenkin asuntopolitiikassa on paljon ongelmia, ja mm. perheiden hajoaminen on ongelma, ei yksin henkisesti vaan myös taloudellisesti. Pieniä, yhden ja kahden hengen talouksia tulee jatkuvasti lisää asuntomarkkinoille. Heidän osuutensa on kasvanut jo reippaasti yli puoleen kaikista asuntokunnista. Avioliiton hajoaminen on yksi tekijä tässä kehityksessä, tarvitaanhan pois lähtevälle osapuolelle oma asunto, mutta elintavat ovat muuttuneet muutenkin. Perhe perustetaan entistä myöhemmässä vaiheessa. Yksin ja kaksin asuvien vanhusten talouksien määrä kasvaa nopeasti. Samanaikaisesti suurten perheiden ja yleensä lapsiperheiden määrä vähenee. Siten suomalaisilla on asunto-olojensa osalta pitkä matka muiden Pohjoismaiden tasoon vielä, vaikka kehitys on nopeatakin.

Omistusasuminen on vuokra-asumista yleisempää jo kaikissa sosioekonomisissa ryhmissä ja lähes kaikissa ikäluokissa aivan nuorimpia lukuun ottamatta. Tällä hetkellä 73 prosenttia suomalaisista asuu omistus-asunnoissa. Syynä tähän lienee ennen kaikkea toimivien asumisvaihtoehtojen puuttuminen. Näin siitäkkin huolimatta, että kohtuuhintaisia omistusasuntojakaan ei tahdo löytä ainkaan kasvukeskuksista.

Niin kuin täällä on jo todettu, asuntolainajärjestelmämme ovat sekavia, jäykkiä ja byrokraattisia, eikä ole saatu riittävästi kilpailua asuntotuotannossa ja sen rakentamisessa. Asunnon hinnoissa on ilmaa, ylihinnoittelu on mahdollista, kun asunnonostajan maksettavaksi voidaan laittaa kulloinkin haluttu hinta siitä yksinkertaisesta syystä, että kysyntä on tähän asti ylittänyt tarjonnan.

Asuntojen hinnat ovat 1980-luvulla kolmin-, jopa nelinkertaistuneet. Kun vuosikymmenen alussa asunnon vielä sai 2 000—3 000 markan neliöhintaan, on hinta nyt jo 9 000—12 000 markkaa neliömetriltä pääkaupunkiseudulla ainakin. Asuntojen hinnanmuodostusta tutkittaessa on todettu sen muodostuvan seuraavista seikoista: Raakamaan osuudeksi on arvioitu noin 2—3 prosenttia, ja sitten, kun raakamaasta muodos-

tetaan tontti, tontin osuus kasvaa jo 23,8 prosenttiin. Rakennuskustannukset ovat 46,7 prosenttia ja muut kulut 15,3 prosenttia. Voitto-osuudeksi on laskettu 14,7 prosenttia. Karkeasti voidaan sanoa, että jopa kolmannes asuntojen hinnoissa on ilmaa, ainakin pääkaupunkiseudulla, koska rakentamiskustannukset ovat vain alle 50 prosenttia.

Pula vuokra-asunnoista ja kohtuuhintaisen omistusasuntojen puuttuminen vaikeuttavat nuorten itsenäistymistä, ja he joutuvat asumaan lapsuudenkodissaan yhä pidempään kaikissa kasvukeskuksissa. Siksi kohtuuhintaisen ja toimivien asumisvaihtoehtojen kiirehtiminen myös valiokunnan mietinnössä on hyvin myönteinen asia.

Ed. Myller: Arvoisa puhemies! Vastauksena ed. Fredille: Hän puhui, että Suomessa nimenomaan omistusasuminen on vallitseva asumismuoto. Näinhän on. Kannattaa kiinnittää huomiota siihen, mikä edesauttaa tätä tilannetta, jonka ei välttämättä voi sanoa lähtevän pelkästään ihmisten tarpeiden tyydyttämisestä. Nimittäin 2/3 asumisen tuesta tulee verotukena eli yleistukena, ja valiokunta onkin nimenomaan kiinnittänyt huomiota siihen, että verovähennysten kautta tapahtuva asumisen tukeminen on hyvin huonosti kohdennettavissa eniten tukea tarvitseviin eikä verovähennyksillä voida auttaa esimerkiksi vasta asuntonsa hankkinutta nuorta.

Sen vuoksi asumisen tukemisessa tulisikin valiokunnan käsityksen mukaan pyrkiä nykyistä enemmän erilaiseen suoraan tukeen. Asumistukea tulisi voimakkaasti lisätä ja siihen liittyviä tulorajoja lieventää. Huomatavasti nykyistä enemmän tulisi yhteiskunnan tukea suunnata kohtuuhintaisen asuntotarjonnan lisäämiseen. Näin on valiokunta mietinnössään yksimielisesti asiasta sanonut, ja on aivan selvää, että tulevaisuudessa nimenomaan tarveharkintaiseen asumisen tukeen on siirryttävä yleisen verotuen sijasta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

12) Ehdotukset laeiksi asunto-olojen kehittämisrahastosta sekä siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 183

Toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 13

Suuren valiokunnan mietintö n:o 209

Toinen varapuhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen kuluessa on esitettävä kaikki asiassa tehtävät ehdotukset. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksista. Toisessa käsittelyssä päätetyt kuusi lakiehdotusta muodostavat yhden kokonaisuuden siten, että toisen, kolmannen, neljännen, viidennen ja kuudennen lakiehdotuksen kohdalla tehtävät päätökset riippuvat ensimmäisen lakiehdotuksen kohdalla tehdystä päätöksestä ja että ensimmäisestä lakiehdotuksesta on päätettävä perustuslain säätämisyjärjestyksessä.

Käsittelyn pohjana on toisessa käsittelyssä päätetyn ensimmäisen lakiehdotuksen kiireelliseksi julistamisen osalta suuren valiokunnan mietinnössä siitä tehty ehdotus. Jos suuren valiokunnan ehdotus hyväksytään, päätetään yhdessä samalla kertaa kaikkien muidenkin lakiehdotusten hyväksymisestä tai hylkäämisestä, mutta jos ehdotus ensimmäisen lakiehdotuksen julistamisesta kiireelliseksi hylätään, on tehtävä päätös lakiehdotusten hyväksymisestä jätettäväksi lepäämään ensimmäisiin vaalien jäljellä pidettäviin varsinaisiin valtiopäiviin tai niiden hylkäämisestä.

Jos ensimmäinen lakiehdotus hyväksytään jätettäväksi lepäämään yli vaalien, katsotaan lakiehdotusten keskinäisen sidonnaisuuden vuoksi samalla tehdyksi vastaava päätös toisessa käsittelyssä hyväksytyjen toisen, kolmannen, neljännen, viidennen ja kuudennen lakiehdotuksen osalta.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Juhantalo: Herra puhemies! Ehdotan perustelulausuman hallituksen esityksen n:o 183 kohdalla:

”Eduskunta edellyttää, että hallitus kiireellisesti selvittää asunto-olojen kehittämisra-

haston rahoituspohjan laajentamisen siten, että rahastolle annetaan lainoitus toimintansa rahoittamiseksi mahdollisuudet myös pitkäaikaiseen lainanottoon muun muassa asunto-obligaatioilla eduskunnan hyväksymän lainanottovaltuuden puitteissa.”

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Kantanan ed. Juhantalon tekemää ehdotusta.

Ed. Mattila: Herra puhemies! Tämän lain lähetekeskustelun yhteydessä käytiin puheenvuoron, missä toivoin perustuslain mukaista asian käsittelyä. Katsoin, että ainakin tämän vuotuisuuskriteerin pohjalta kyseinen laki tulisi säätää valtiopäiväjärjestyksen 67 §:n mukaisena. On miellyttävää todeta, että perustuslakivaliokunta on tähän asiaan puuttunut varsin perusteellisesti ja tarkastellut asiaa ei vain vuotuisuuskriteerin pohjalta, vaan myöskin ns. suuruuskriteerin pohjalta. Tällä suuruuskriteerillä tarkoitetaan sitä osaa, jolla budjetin ulkopuolinen rahasto kaventaa eduskunnan päättäntävaltaa, eli osaa, joka siirretään budjetista ulkopuolelle päätettäväksi. Tähän osaan haluaisin kiinnittää huomiota jatkoa ajatellen.

Ulkopuolisten rahastojen osuus on kasvamassa ensi vuoden alusta lukien neljääntoista. Lähivuosien aikana näiden yhteenlaskettu menosumma, herra valtiovarainministeri painaa tämän varmasti tarkoin mieleen, näin toivon, kasvaneen yli 10 prosentin. Kun budjetin ulkopuolisista rahastoista tehdään lakiesityksiä, katsoisin eduskunnan kannalta aivan välttämättömäksi, että ei vain asianomaisen lain vaikutus budjettiin mitattaisi ja tuotaisi esiin, vaan kaikkien budjetin ulkopuolisten rahastojen yhteisvaikutus näkyisi myöskin. Mielestäni tältä pohjalta eduskunta pystyy määrittelemään sitten sen rajan, mikä yli menevää budjetin kaventamisvaltaa ei hyväksytä.

En tee mitään aloitetta ja esitystä asiasta. Toivon, että tämä asia jää hallituksen mieleen, ja toivon vastaisissa rahastolakien käsittelyissä tämän suuntaisia perusteluja tuottavan esiin.

Valtiovarainministeri Liikanen: Herra varapuhemies! Haluan tässä todeta vain, että ed. Mattila edustaa kantaa, joka muistuttaa kovin paljon erään ministeriön kantaa, jonka läheisyydessä työskentelen.

Ed. Mattila (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minä toivoisin ja olisin toivonut, että tämä ministeriö olisi myöskin tuonut nyt käsiteltävänä olevan lain perusteluissa nämä kannat esille. Sitä ei ole perusteluissa näkyvissä.

Valtiovarainministeri Liikanen: Herra puhemies! Todettakoon vain, että tämä laki ei ole valtiovarainministeriön esitys.

Ed. Fred: Herra puhemies! Totean, että kristillisen liiton eduskuntaryhmä tukee budjetin ulkopuolista rahastoa, vaikka luonnollisestikaan rahaston perustaminen ei sinänsä tuo uutta rahaa tälle rahastolle. Mutta siinä on kuitenkin myönteisenä se, että se tuo joustavuutta, nopeutta lainahakemusten käsittelyyn ja käsittelyaika tulee ympärivuotiseksi.

Haluaisin ryhmämme erityisenä kannanottona korostaa sitä, että nyt kun aiotaan lisätä voimavaroja vuokra-asuntotuotantoon, niin perusparantaminen on jäänyt jälkeihin jo muutaman vuoden ajan ja tulee jäämään tänäkin vuonna, koska vain puolet hakijoista voidaan hyväksyä lainoituksen piiriin. Muistamme, että 1960- ja 1970-luvuilla rakennettiin hyvin heikosti paljon asuntoja, ja ne ovat tulemassa hyvin nopeasti huonoon kuntoon. Näin ollen nämä rapistuneet arvavuokratalot tarvitsisivat nopeaa parantamista. Siksi eduskunnan tulisi erityistä huomiota kiinnittää nimenomaan tähän lainoitukseen, mikä tulee perusparantamiseen, sillä budjetissa ei ole riittävästi määrärahoja tulevalle vuodelle varattu.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Juhantalo ed. Aittoniemen kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta edellyttää, että hallitus kiireellisesti selvittää asunto-olojen kehittämisrahaston rahoitus pohjan laajentamisen siten, että rahastolle annetaan lainoitustoimintansa rahoittamiseksi mahdollisuudet myös pitkäaikaiseen lainanottoon muun muassa asunto-obligaatioilla eduskunnan hyväksymän lainanottovaltuuden puitteissa."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ensimmäinen lakiehdotus julistetaan kiireelliseksi yksimielisesti.

Ensimmäinen lakiehdotus hyväksytään yksimielisesti.

Hyväksytyn menettelytavan mukaisesti toinen, kolmas, neljäs, viides ja kuudes lakiehdotus katsotaan hyväksytyiksi.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Lopuksi on päätettävä perusteluja koskevasta ehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Juhantalon ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 146 ei-ääntä; poissa 53. (Koneään. 32)

Eduskunta on hyväksynyt ed. Juhantalon ehdotuksen.

Asia on loppuun käsitelty.

13) Ehdotukset laeiksi maatalouden tuloverolain muuttamisesta sekä tappiontasauksesta tuloverotuksessa annetun lain 2 ja 4 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 113

Toivomusaloitteet n:ot 42, 64, 65, 78 ja 79

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 77

Suuren valiokunnan mietintö n:o 200

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o

200. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Laitinen: Herra puhemies! Tämän lakiesityksen 11 §:stä eteenpäin käsitellään metsäverotukseen liittyviä asioita. Jälleen vanhan tavan mukaan Suomen keskusta on jättänyt vastalauseen valiokunnan mietintöön, vaikka olisi ehkä ollut aihetta paremminkin lyödä käsiä yhteen ja toivoa, että tämä menee sukkasillaan ja hyvin nopeasti eteenpäin. Keskusta on kuin kiinalaiset poikalapsen saatuaan, valittavat kaduilla ja kujilla: "Voi, voi onnettomuutta, tyttö tuli." Näin käyttäydytään siksi, etteivät pahat hengen pilaisi perheen onnea aiheuttamalla onnettomuuksia poikalapselle. Näyttää siltä, että enää ei ole ehditty katsoa, syntykö tyttö vai poika, vaan aina riennetään kaduille samoilla valituksilla.

On vastalauseessa myös joitakin erikoisia kohtia. Muun muassa keskustapuolue väittää, että ensiharvennus on niitä harvoja metsäverotoimikunnan ehdotuksia, jotka eivät merkitse verotuksen kiristymistä. Keskusta on jo aiemmin vaatinut ensiharvennusvähennyksen toteuttamista. Olisi mielenkiintoista nähdä, milloin ja missä yhteydessä keskusta on aiemmin vaatinut ensiharvennusvähennyksen toteuttamista. (Ed. Pekkarinen: Viime vuonna viimeksi!) — No, viime vuonna kaikki vaativat sitä. Ei silloin ollut kysymys siitä ollenkaan, että keskustapuolue olisi yksinään hoksannut tämän, vaan yhteisestä ehdotuksesta.

Edelleen ollaan sitä mieltä, että hallitus on opposition painostuksesta joutunut lykkäämään osaa metsäverotuksen kiristämistä tarkoittavista hankkeista. Tilanne on jokseenkin päinvastoin. Jos keskustapuolue ei olisi jarruttanut, niin monet muutkin ehdotuksetkin olisivat jo olleet voimassa ensi vuonna ja mahdollisesti jo osa tänä vuonna. Mutta on tietysti ymmärrettävää, että oppositiossa ollessa on esitettävä sellaisiakin näkemyksiä, jotka eivät ilman muuta pidä edes paikkaansa tai ovat jo ajastaan jälkeen jääneitä väitteitä.

Mutta kaiken kaikkiaan uskon siihen, että Suomen keskusta jo ensi vuonna saattaa

yhteistuumiin hallituksen kanssa olla uudistamassa metsäverotusta niillä periaatteilla, jotka on tähän maatilatalouden tuloverolaki-esitykseen ensi vuodelle ensimmäisiltä osiltaan kirjattu. Jatkoa seuraa ensi vuoden puolella. Sillä tavoin voidaan todeta loppuun saatetuksi se prosessi, jolla aikaisempien hallitusten, punamultahallitusten, metsäverotuksen kiristysautomaatti on sammutettu ja pantu järjelliseen malliin.

Ed. Pekkarinen: Herra puhemies! Ed. Laitisen puheenvuoron johdosta, joka oli perusvireiltään ihan positiivinen, haluan lyhyesti todeta, että keskustan eduskuntaryhmä on tyytyväinen siihen, ettei tälle vuodelle hyväksyttyyn maatilatalouden tuloverolakiin sisältyvä mahdollisuus kahdeksannen metsien inventoinnin tulosten välittömästä huomioon ottamisesta toteudu vuonna 90. Olemme tyytyväisiä siihen, ja rohkenen väittää, että merkittävä osa siinä painostuksessa, joka sai hallituksen taipumaan tähän ratkaisuun, oli sillä työllä ja toiminnalla, mitä keskustan eduskuntaryhmä ja keskusta laajemminkin tässä asiassa on tehnyt.

Herra puhemies! Huolimatta siitä, että nimenomaan kahdeksannen inventoinnin huomioon ottamisen osalta onkin päädytty oikeaoppiseen ratkaisuun, mielestämme edelleenkin metsäverotukseen jää erinäisen epäkohtia, joita vastalauseessamme, joka on jaettu edustajille, on esille tuotu. En, herra puhemies, tämän illan jo ollessa varsin pitkällä, ala tässä yhteydessä tarkemmin käydä muutosesityksiä läpi metsäverotuksen osalta enkä muiltakaan osin. Ehkä riittää, kun totean niistä muutamia.

Ensinnäkin metsäverotuksessa esitämme, että metsämaat tulee jakaa viiteen veroluokkaan; metsäveroluvun osalta on pieniä tarkistuksia. Ojitetun suon veronhuojennusmenettelyyn on hallituksen esitykseen nähden pieni muutosesitys ja täällä jo ed. Laitisen esittämään ensiharvennusvähennykseen myöskin.

Herra puhemies! Mitä kaiken kaikkiaan tulee siihen, miten maatilatalouden verotuksen käy vuonna 1990, ja miten sen on käynyt vuodesta 1987 tai vuodesta 1988 lähtien, haluan lyhyesti kertoa, mitä valtiovarainministeriön vero-osaston 19.10.1989 valtiovarainvaliokunnan verojaostolle esittämä raportti näiltä osin kertoo. Raportti osoittaa,

että vuodesta 1988 lähtien vuoteen 1990 maatalouden tulopohja lisääntyy 1,3 miljardilla markalla ja metsän verotuksen osalta lisäys on 0,1 miljardia markkaa.

Haluan korostaa, että vertailupohja valitettavasti on vuodelta 1988. Jos se olisi vuodelta 1987, kiristykset olisivat vielä paljon suurempia. Valitettavasti emme saaneet vertailua vuosien 1990 ja 1987 välille. Mutta siis myös vuosien 1988—1990 vertailu kertoo tuon suuruudesta tulopohjan lisäyksestä. Keskimäärin tänä aikana progressiivisessa henkilöverotuksessa tulopohjan kasvu on 3 prosenttiyksikköä, siis inflaatiopuhdistettu kasvu, ja maatilatalouden osalta kasvu on runsaat 12 prosenttia, lähes 13 prosenttia. Haluan tällä kertoa sen, että vaikka tulojen lisääntyminen kertoo osan kasvusta, niin joka tapauksessa suhteellisesti ottaen verotuksen kiristymisen maatilatalouden piirissä on ollut ilmiselvä tosiasia, jopa vuodesta 1988 vuoteen 1990.

Herra puhemies! Muilta osin kuin metsän verotuksen osalta keskustan muutosehdotukset maatilatalouden tuloverolakiin liittyvät ensinnäkin poistoprosenttiin. Olemme sitä mieltä, että enimmäispoiston myös vuonna 1990 tulisi olla vuoden 1988 tasolla, eli 30 prosenttia. Luovutusvoittojen osalta olemme sitä mieltä, että veronalaiseksi luettavan luovutusvoiton määrän tulee olla 20 prosenttia, eli vuoden 1988 lain sanomaa ehdotamme myös näiltä osin edelleen voimaan. Hallituksen esityspakettiin liittyy myös hallituksen esitys laiksi tappion tasauksesta tuloverotuksessa. Näiltä osin ehdotamme, että maataloudessa maatalouden tappio voitaisiin 40 000 markkaan asti vähentää toisen tulolähteen tulosta. Edelleen maatilatalouteen kohdistuvien velkojen korkojen vähennysoikeutta ehdotamme muun elinkeinotoiminnan tapaan rajoittamattomaksi ilman mitään omavastuuosuuksia.

Herra puhemies! Pitemmältä asiaa esittelemättä näillä lyhykäisillä perusteilla ehdotan, että asian käsittelyn pohjaksi otettaisiin mietinnön vastalauseeseen sisältyvät lakiehdotukset.

Ed. Tenhiälä: Herra puhemies! Keskustan vastalauseesta käyvät seikkaperäisesti ilmi ne muutoksen perustelut, jotka pykäläkohtaisesti tässä vastalauseessa on esitetty.

Tämän vuoksi kannatan ed. Pekkarisen tekemää pohjaehdotusta.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Yleiskeskustelussa on ed. Pekkarinen ed. Tenhiälän kannattamana ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi hyväksyttäisiin vastalauseeseen sisältyvät lakiehdotukset.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka käsittelyn pohjaksi hyväksyy suuren valiokunnan mietinnön, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on ed. Pekkarisen ehdotus hyväksytty.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 74 jaa- ja 49 ei-ääntä; poissa 76. (Koneään. 33)

Eduskunta on käsittelyn pohjaksi hyväksynyt suuren valiokunnan mietinnön.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta ensimmäisen lakiehdotuksen 4—6, 8, 11, 11 a, 15 b, 16, 17 ja 21 §, voimaantulo- ja soveltamissäännös, johtolause ja nimike sekä toisen lakiehdotuksen 2 ja 4 §, voimaantulo- ja soveltamissäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

14) Ehdotukset laeiksi yhdistyslain 10 ja 35 §:n, yleisistä kokouksista annetun lain 1 ja 2 §:n sekä painovapauslain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 195

Lakivaliokunnan mietintö n:o 14

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 14.

Keskustelu:

Ed. Björkstrand: Herra puhemies, herr talman! Käsitellessään hallituksen esi-

tystä uudeksi yhdistyslaiksi tämän vuoden helmikuussa lakivaliokunta edellytti hallituksen viivyttelämättä antavan esityksen, jossa käsiteltäisiin ulkomaalaisten asemaa yhdistyksissä sekä heidän muita mahdollisuuksiaan osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan. Hallitus on toiminut asiassa kiittävän ripeästi. Kun lakivaliokunta omalta osaltaan myös on käsitellyt asian nopeasti, uudet lait voidaan saattaa voimaan samanaikaisesti yhdistyslain kanssa. Näin myös opposition helmikuun keskustelussa esiin tuomat epäilyt voidaan hälventää.

Lakivaliokunta on suhtautunut myönteisesti hallituksen esittämiin muutosehdotuksiin. Suomi kulkee tässä kysymyksessä turvallista keskitietä. Valiokunta kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että väestökirjalain säännösten soveltaminen kotipaikan osalta on epäyhtenäistä. Ulkomaalaisten oikeuksien nyt lisääntyessä on heidän keskinäisen tasa-arvonsakin kannalta entistä tärkeämpää, että väestörekisteriviranomaisten menettelytavat ja ratkaisuperiaatteet ovat mahdollisimman yhtenäiset koko maassa. Valiokunta pitää siksi välttämättömänä, että yhtenäisyyteen pyritään aikaisempaa täsmällisemmillä ohjeilla ja tarvittaessa myös ulkomalaisia koskevia yleisiä säännöksiä tarkistamalla.

Mietintöön liittyy ed. Aittoniemen eriävä mielipide.

Herr talman! När regeringens proposition till en ny föreningslag behandlades i riksdagen i februari 1989 förutsatte lagutskottet att regeringen i brådskande ordning gick igenom stadgandena om utlänningars rättigheter att ta del i föreningsverksamhet. Regeringen har också handlat berömvärt snabbt i frågan och lagutskottet har kunnat omfatta regeringens förslag om utvidgade rättigheter för utlänningar att ta del i politiska föreningsarbete samt när det gäller församlings- och tryckfrihet.

Lagutskottet fäster dock uppmärksamhet vid att när utlänningarnas rättigheter nu utvidgas är det redan med tanke på jämställdheten viktigt att befolkningsregistermyndigheternas förfarande och grunder för avgörande är så enhetliga som möjligt. Utskottet anser det vara nödvändigt att enhetlighet eftersträvas med hjälp av mera exakta direktiv än tidigare och vid behov också

genom justering av de allmänna stadgandena om utlänningars ställning.

Till betänkandet har fogats rdm. Aittoniemi's reservation.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Ensi vuoden alusta voimaan astuva yhdistyslaki antaa ulkomaalaisille, muillekin kuin Pohjoismaiden kansalaisille mahdollisuuden perustaa yhdistyksiä sekä olla sellaisissa jäseninä. Nimenomaan tässä tapauksessa kysymys on sellaisista yhdistyksistä, joiden tarkoituksena ei ole vaikuttaa valtiollisiin asioihin. Tämä laajentaminen ulkomaalaisten suuntaan on ollut perusteltu jo siitäkin syystä, että meidän solmimamme kansainväliset sopimukset mm. YK:n sekä Euroopan neuvoston ja ihmisoikeuksien julistuksen suuntaan edellyttävät meiltä tämän tyyppistä lainsäädäntöä.

Uuden, jo hyväksytyn yhdistyslain voimaantulo merkitsee kuitenkin sitä, että olemme kaikissa näissä asioissa lakipuolella hyväksyneet kaikki sellaiset lait ja edellytykset, joita meiltä ulkovaltojen ja erilaisten kansainvälisten sopimusten vuoksi edellytetään.

Kun lakivaliokunta aikanaan hyväksyi ensi vuoden alusta voimaan astuvan yhdistyslain, niin jossakin vaiheessa mietinnön synnyttämisen hetkellä lakivaliokunta joutui jonkinlaisen heikkouden tilaan, jota korkeasti kunnioitettu puheenjohtajamme ed. Björkstrand käytti välittömästi hyväkseen. Nimenomaan käsittelyn ollessa vielä kesken hän korostetusti toi esille sen, että samassa yhteydessä valiokunnan mietintöön liitettäisiin ponsi, jonka perusteella ulkomaalaisten asemaa helpotettaisiin, niin kuin sanotaan, kuitenkin sillä tavalla, että se ei olisi ollut välttämätöntä, kuten äsken sanoin, meidän kansainvälisten sopimustemme takia.

Nyt eduskunnan käsittelyssä oleva hallituksen esitys yhdistyslain 10 ja 35 §:n osalta antaa kaikille ulkomaalaisille, joilla muodollisesti on kotipaikka Suomessa, mahdollisuuden osallistua myös sellaisiin yhdistyksiin, jotka ovat vaikuttamassa valtiollisiin asioihin. Toisin sanoen poliittisten puolueiden jäsenyys johtopaikkoja myöten on näin ollen ulkomaalaisten tavoiteltavissa, ja nimenomaan vain sillä edellytyksellä, että henkilölä on kotipaikka Suomessa.

Tämä kotipaikka-nimitys saattaisi antaa sellaisen kuvan, että tämä jollakin tavalla

rajoittaisi ulkomaalaisten osallistumista poliittisten puolueiden toimintaan. Totuus on kuitenkin kokonaan, niin kuin tämän lakiesityksen valiokuntakäsittelyssä asiantuntijoiden taholta todettiin, toisenlainen. Nimittäin kotipaikkaoikeus ulkomaalaisella voi olla useassa maassa Suomen lisäksi. Se ei ole millään tavalla sidottu täällä olemassa olevaan kotipaikkaoikeuteen. Kaiken lisäksi Suomessa kotipaikka-sanankäsitteestä on olemassa, voisipa melkein sanoa, kymmeniä erilaisia tulkintoja. Kotipaikkaoikeus tällaisena määreenä on siis yhdenmukaista. Käytännöllisesti katsoen kuka tahansa ulkomalainen, jopa ulkomaalaismassat, joita on meille tulevaisuudessa odotettavissa, voivat olla vaikuttamassa Suomen poliittisessa elämässä nimenomaan osallistumalla poliittisten puolueiden toimintaan, johon tähän saakka on ollut mahdollisuus hallitusmuodon 10 §:n eli perustuslain mukaisesti vain Suomen kansalaisilla ja myös Pohjoismaiden kansalaisilla tietyin ehdoin.

Tämän tyyppinen lainsäädäntö on vastuutonta, vastuutonta tällä hetkellä nimenomaan siitä syystä, että meillä ei ole minkäänlaisia velvoitteita lähteä kansainvälisten sopimusten ulkopuolelle kulkemaan tietynlaisena lippulaivana Euroopassa, kun on kysymys vaikuttamisesta valtion asioihin. Tämä oikeus pitäisi säilyttää näiden ulkomaalaisten tavoittamattomissa, joista nyt on kysymys. Tulen sen esitykseni loppupuolella tarkemmin vielä erittelemään.

Tämä lakiesitys sisältää myös muutosehdotukset yleisistä kokouksista annettuun lakiin. Sen 1 §, joka käsittää oikeuksia osallistua yleiseen kokoukseen on — sen myönnän — vain voimassa olevan käytännön vahvistamista. En ole vastalauseessani, jonka olen valiokunnan mietintöön jättänyt, esittänytkään tältä osin minkäänlaisia muutoksia. On selvästi, jopa käytännön kannalta mahdotonta lähteä yleisissä kokouksissa, mielenosoituksissakin noukkimaan (Ed. Kekkonen: Miksi pitäisi noukkia!) kokoukseen osallistuvien joukosta sellaisia henkilöitä, joilla ei olisi siihen oikeutta.

Sen sijaan 2 §, joka käsittelee oikeutta yleisen kokouksen järjestämiseen, on aivan yhtä vastuuton lain säännös kuin yhdistyslain 10 ja 35 §. Kun ulkomaalaisilla jo hyväksytyn ja ensi vuoden alusta voimaan tulevan yhdistyslain mukaan on oikeus yh-

distyksien kautta yleisten kokousten järjestämiseen, tämä lainsäädäntö antaa mahdollisuuden kenelle tahansa yksityiselle ulkomalaiselle, kunhan vain omaa tuon epämääräisen kotipaikkakäsitteen, järjestää täällä Helsingissä eduskuntatalon edessä, Senaatintorilla, missä hyvänsä yleisen kokouksen ja myös mielenosoituksen. Tämäkin oikeus on vain Suomen kansalaisilla ollut aikaisemmin hallitusmuodon 10 §:n mukaisesti. On siis täysin vastuutonta lähteä laajentamaan lainsäädäntöä tähän suuntaan, koska meillä ei ole nimenomaan tältäkin osin minkäänlaisia ulkomaalaisia koskevia ja ulkomaiden kanssa tehtyjä sopimuksia koskevia velvoitteita. Sen sijaan kolmannessa laissa tässä esityksessä, laissa painovapauslain muuttamisesta, siinäkin annetaan ulkomaalaisille kotipaikka-määreen perusteella tiettyjä oikeuksia, enemmän oikeuksia kuin aikaisemmin. Tämäkin on tietyllä tavalla virheellinen suuntaus, mutta en katso sen olevan kansakunnalle niin vaarallista kuin yhdistyslain muuttaminen puolueisiin kuulumisen osalta ja toisaalta yleisistä kokouksista annetun lain 2 §:n muuttaminen siten, että kuka tahansa voi Suomessa järjestää epämääräisen pohjaperusteen eli kotipaikan perusteella yleisen kokouksen tai mielenosoituksen.

Nämä lain säännökset, erityisesti yhdistyslain muuttaminen, merkitsevät käytännössä sitä, että jos tämän tyyppistä suuntausta jatketaan, seuraava eduskunta säätää vielä pidemmälle menevän lain, ja sitä seuraavassa eduskunnassa näillä pulpeteilla istuu kaiken maailman jassereita pyyheliina päässään. Tämä on tulevaisuuden visio siitä suuntauksesta, mihin Suomessa nyt, kun halutaan syleillä koko maailmaa, ollaan menossa. (Eduskunnasta: Ei paljon puhujasta parane!)

Tällä hetkellä, nimenomaan tällä hetkellä, tämä on erittäin vaarallista siinä mielessä, että kun olemme menossa Euroopan yhteisöön, josta nyt olemassaolevien viitteiden perusteella saattaa hyvinkin muodostua suur-Euroopan yhteisö, paineet suurten siirtolaismassojen siirtymiseksi Suomen suuntaan ovat selkeästi olemassa. En sano, tulee ko tämä tapahtumaan vai ei, mutta vaara siihen on olemassa. Ja jos meillä säädetään tämän tyyppistä lainsäädäntöä, missä siirretään poliittista valtaa ulkomailta tänne tuleville, täällä hetken oleville ja poistuville, siinä

ei ole mitään järkeä, ja se on yleisen edun vastaista.

Herra puhemies! Kun täällä on aivan viime aikoina, parisen viikkoa sitten, eräiltä tahoilta yritetty kärkeäillä puheenvuoroilla herättää pakolaiskeskustelua, otan tähänkin asiaan hieman kantaa. Muun muassa ed. Haavisto muistaneekin varmaan, miten hän pyrki saamaan ilmeisesti SMP:n riveistä jonkinlaisia vastalauseita näkemykselleen, samoin ed. Alho täällä viittaili vähän siihen suuntaan. En muista mikä lakiesitys tai selvonteko oli silloin kysymyksessä. Me emme vastanneet mitään, ja siihen on selvä syy.

Tänä päivänä Suomen pakolaispolitiikka on ns. hanskassa. Tänne otettavien pakolaisten määrä on eduskunnan määrättävissä ja näin ollen meillä ei Suomen maaseudun puolueen eduskuntaryhmässä ole mitään aihetta ryhtyä mihinkään keskusteluihin näistä asioista, vaikka sitä kärkeästä pyrittäisiinkin herättämään. Tämä johtuu siitä. Mutta nyt, kun on kysymys esimerkiksi yhdistyslain muutoksesta siten, että täällä tietyt ulkomaalaiset voivat ottaa osaa poliittiseen elämään, sanoisin näin, että niiden pakolaisten osalta, jotka ovat tänne tulleet ja ovat tietyllä tavalla tänne tullessaan osoittaneet aikovansa jäädä tähän maahan, työskennellä sen hyväksi ja mahdollisesti hakeutua kansalaisiksi, tällaisen poliittisen osallistumisen mahdollisuus on perusteltua, samoin kuin myös yleisistä kokouksista annetun lain muutos. Heidän suuntaansa on perusteltua antaa niitä oikeuksia, joita on meillä itsellämme, koska heidän asemansa ja kiinteä suhtautumisensa Suomeen on kokonaan toinen.

Mutta jos meillä lähdetään, kuten sanoin, lippulaivana kulkemaan tässä tilanteessa, jolloin emme tiedä, mitä tapahtuu Euroopassa, minkälaiset ulkomaisten massojen paineet Suomeen tulevat olemaan, jos lähemme tässä vaiheessa jo ennakoon tekemään sellaisia lakeja, jotka eivät ole kansainvälisten sopimusten mukaan välttämättömiä, se on vastuutonta — ollaan mitä mieltä asiasta tahansa.

Herra puhemies! Tulen lain toisessa käsittelyssä tähän mietintöön jätetyn vastalauseen mukaisesti ehdottamaan siinä olevaa lakiehdotusta käsittelyn pohjaksi sekä tekemään esitykset sen mukaisesti pykäläehdotuksista ja muutoksista, mahdollisista pykälien hyl-

käämisistä niillä perusteilla, mitä olen tässä lyhyesti esittänyt.

Ed. Kekkonen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kun olen lukenut ed. Aittoniemen mielipiteitä ja kuullut niistä puhutavan, niin olen kuvitellut, että toimittajat liioittelevat. Olen pitänyt mahdollisena sitä, että joku voisi olla sellaista mieltä kuin olen lehdistä lukenut. Kun nyt kuuntelin ed. Aittoniemen puheen, huomaan, että entiset kollegani ovat pikemminkin pienennelleet hänen sanomisiaan kuin suurennelleet.

Kun ed. Aittoniemi puhuu ”kaiken maailman jassereista”, niin saattaisi olla tämän puheenvuoron jälkeen niin, että tänne ei sellaisia ”jassereita” pysty tulemaan, joiden takia tai ansiosta keskustelun taso tässä salissa olisi onnettomampaa kuin se juuri tällä hetkellä tuntuu olevan.

Ed. Björkstrand (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Lakivaliokunnassa selvitetiin hyvinkin perusteellisesti, mitä kotipaikalla tarkoitetaan. Sen selvityksen perusteella toteaisin, että valiokunnassa syntyi kyllä hyvinkin selvästi sellainen käsitys, että ei voida väittää, että kotipaikka on epäselvä määritelmä, vaan että sillä tarkoitetaan aivan selviä seikkoja. Siksi ei voida sanoa, että se on epäselvä määritelmä, kuten ed. Aittoniemi väitti.

Toiseksi toteaisin, että jos nämä muutosehdotukset nyt tulevat hyväksytyiksi, kuten toivon, niin Suomesta ei tule mitään lippulaivaa. Asiantuntijoiden mukaan kuljemme turvallista keskitietä, näin sanoakseni.

Kolmanneksi toteaisin, että näitä sanontoja voitaisiin kyllä ehkä jonkin verran valita ei ainoastaan tässä suullisessa esityksessä, vaan myöskin tässä eriävässä mielipiteessä, jossa ed. Aittoniemi puhuu ”epämääräisestä ulkomaalaisesta ihmismassasta”. Kyllä siellä on henkilöitä aivan samalla tavalla kuin Suomen kansassakin ja jopa viisaitakin.

Ed. Haavisto (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Olisin ottanut yhden konkreettisen esimerkin tästä ”epämääräisestä ulkomaisesta ihmismassasta”. Se koskee sitä osuutta, jossa ed. Aittoniemi piti vastuuttomana lainsäädäntötyönä, että poliittisten puolueiden toimintaan voisi osallistua ulkomaan kansalaisia.

Vihreä liitto on kokeillut tätä menestyksekkäästi nyt parin vuoden ajan. Meillä on ollut liittosihteerinä eli puoluesihteerinä vastaavassa asemassa Englannin kansalainen David Pemberton. Hän on siis laittomasti hoitanut näitä liittosihteerin töitä. Hän on hoitanut niitä erinomaisesti. Hän on asunut koko ikänsä Suomessa. Hänen äidinkielenä on suomen kieli. Tästä kaikesta huolimatta hän on Englannin kansalainen, ja uskoakseni hän on juuri niitä ulkomaalaisia, joiden mahdollisuuksia poliittiseen toimintaan Suomessa voidaan erinomaisesti lisätä ja jotka ovat tästä toiminnasta kiinnostuneita.

Ed. Andersson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielestäni tämä lainmuutos on monella tavalla hyvin myönteinen. Tämä ed. Aittoniemen kuvavisiio Suomesta eristäytyvänä ja hyvin itseriittoisena Impivaarana on kyllä mielestäni aika vanhentunut ja lisäksi kammottava. Myönteistä tässä on se, että poliittiset puolueet tämän jälkeen tulevat tekemään enemmän ulkomaalaisten hyväksi, tulevat kiinnostumaan enemmän näiden ihmisten asioiden ajamisesta. Koko lainsäädäntömme vilisee pykälää, joissa syrjitään ulkomaalaisia tai evätään täällä olevien ulkomaalaisten mahdollisuuksia esimerkiksi saada apurahoja ja tämän tyyppisiä etuja.

Tässä on jo paheksuttu tätä erittäin halventavaa tapaa puhua ulkomaalaisista. Tähän en edes viitsi ottaa kantaa. Voin vain pahoitella.

Ed. Häkämies (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Aittoniemi totesi puheenvuorossaan, että tämän lainsäädännön syynä on se heikkouden tila, jota eduskunta ja hallituspuolueiden valiokuntaryhmät lakivaliokunnassa osoittivat, kun viimeksi yhdistyslakia täällä käsiteltiin. Ei siitä ole, ed. Aittoniemi, kysymys, vaan kysymys on hallituksen vilpittömästä pyrkimyksestä edistää näitä asioita.

Edelleen ed. Aittoniemi puuttui kotipaikka-käsitteeseen. Kyllä se perustuu meidän henkikirjoituslainsäädäntöömme ja on sitä kautta aivan yksiselitteisen selvä käsite. Ei siitä ed. Aittoniemen pidä antaa vääriä käsitteitä täällä salissa.

Edelleen toteaisin hänelle, että kyllä tämän uudenkin lainsäädännön mukaisesti jo-

kainen puolue itse saa päättää, ottaako se ulkomaalaisia jäsenikseen säännöissään, ja jos SMP:llä tai ed. Aittoniemellä on tässä asiassa traumaattisia kokemuksia, niin toki te voitte menetellä niin kuin itse haluatte.

Mutta lopuksi haluaisin kyllä kysyä, että kun SMP on monessa yhteydessä korostanut, että se ei ole avoimesti ulkomaalaisiin vihamielisesti suhtautuva puolue, niin mitä oli tämä ed. Aittoniemen käyttämä teksti? Mielestäni juuri sitä, eli toivoisin kyllä, että täällä olevat SMP:n kansanedustajat, esimerkiksi ed. Riihijärvi tai ed. Mäkelä, jotka ovat myöskin puolueensa luottamushenkilöitä, todella kertoisivat, mitä SMP näistä asioista ajattelee, kun ed. Aittoniemi toistuvasti käyttää täällä kammottavia puheenvuoroja.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiinnitin ed. Aittoniemen äskeisessä puheenvuorossa huomiota siihen sävyyn, millä hän puhui ulkomaalaisista ja heidän mahdollisesta saapumisestaan Suomeen, ja kiinnitin huomiota hänen äänestyskäyttäytymiseensä vajaan kolme tuntia sitten integraatitiedonannon johdosta. Hän paineli hallituksen puolesta nappia, ja nyt hän puhui sataprosenttisesti itseään vastaan. Tämä on mielenkiintoinen asia.

Toinen mielenkiintoinen ulottuvuus on se, että hän asettui vastustamaan poliisimiehenä, siviiliammatiltaan poliisimiehenä, järjestäytyntä mielenosoittamista ja organisoitumista. Hän on siis anarkian kannalla. Kuinka poliisimies voi olla tällä tavalla anarkisti? Se on aika uskomatonta.

Sitten minä kiinnitin huomiota siihen, että me suomalaiset olemme eläneet niin, että täältä sadattuhannet ihmiset ovat lähteneet ulkomaille. He ovat saaneet jonkin ulkomaan kansalaisuuden. Nyt he palaavat takaisin. Heistä onkin ed. Aittoniemen ajattelun mukaan tullut täysin kelvottomia osallistumaan entisessä kotimaassaan poliittiseen toimintaan jne. Minä olen enemmän kuin pahoillani, ja minä todella odotan, että kaikki hallituspuolueiden kansanedustajat vuoronperään sanoutuvat irti SMP:läisestä politiikasta näissä asioissa.

Ed. Jokinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Suomen lainsäädännössä on todella valitettavia puutteita edelleen näissä kysymyksissä. Asiantuntijoiden lausumista

valiokunnassa saimme tästä aivan konkreettisia esimerkkejä. Suomi on edelleen tämänkin uudistuksen jälkeen peränpitäjä näissä kysymyksissä.

Ed. Aittoniemen ja ilmeisesti SMP:n linja on kaiken ajan vaatiman kehityksen jarru juuri näissäkin asioissa. Kun valiokunnan käsittelyssä on saanut seurata näitä puheenvuoroja, se on kyllä herättänyt hyvin suurta huolestumista. Huolestuttavinta on kuitenkin se, miten auliisti tiedotusvälineet ovat juuri ed. Aittoniemen ajatusten välittäjiä. Myös yleisönosastot kertovat kantansa, mikä osoittaa, että syytä huolestumiseen todella on juuri täällä lainsäädäntötasossa. On aiheellista kysyä, miksi ulkomaalaisviha riehuu Suomessa yhä näkyvämmiin. Ettei vain syy löytyisikin ainakin osittain juuri tästä salista.

Ed. Jäätteenmäki merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ensinnäkin totean ed. Jokiselle, että Suomessa ei ole ulkomaalaisvihaa. Vaikka olisikin, niin se ei saa estää asiallista ja tarpeen vaatiessa aggressiivistakin keskustelua näistä asioista, jos sana ei mene perille.

Mitä tulee ed. Pulliaisen lausumaan, totean, että me olemme Eurooppa-integraation kannalla, mutta emme siihen suuntaan, että myytäisiin tämä maa mihin hintaan hyvänsä, vaan lainsäädännöllä on huolehdittava siitä, että me pystymme takaamaan oman kulttuurimme, oman kansalaisuutemme, omat etumme tässä maassa. Siitä tässä on kysymys.

Mitä tulee sitten kotipaikkakysymykseen, se ei tarkoita vakinaisesti asuvaa, joka olisi ollut huomattavasti parempi ajatus. Me valiokunnassa totesimme moneen kertaan sen, että kotipaikka-käsite on täysin ilmassa. Samalla henkilöllä voi olla periaatteessa vaikka kymmenessä maassa kotipaikka.

Mitä tulee sitten puolueisiin, ne päättävät, totta kai. Jokainen puolue ottaa ja kahmii merien rannassa jo vastaan ihmisiä sen kun kerkii. Poliittikkohan ei ajattele tässä mielessä yhtään mitään tulevaisuudesta, vaan kahmii niin paljon kuin ehtii kannattajia. On sitten toinen asia, minkälaisiin asemiin he pääsevät aikanaan puolueissa.

Totean Impivaarasta tai oikeastaan totesin ed. Pulliaiselle vastataessani jo sen, että me emme halua Impivaaraa, mutta nykyisessä tilanteessa, jolloin Eurooppa muuttuu koko ajan, kiehuu ja on käymistilassa, meidän täytyy lainsäädännöllämme estää se mahdollisuus, että Suomen asioista tulevaisuudessa päättävät muut kuin suomalaiset ja nimenomaan niillä tavoin kuin esimerkiksi kokouslain 2 § antaa mahdollisuuden. Kysymys ei ole niinkään laillisesta kokouksesta. Lailliset kokoukset sallitaan, mutta kokouksia tullaan järjestämään varmasti muulla tavoin jopa kiertelevien kokousjärjestäjien ansiosta.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En voi muuta kuin todeta, että ed. Aittoniemi on värisokea, kun vertaa hänen äskeistä äänestyskäyttäytymistään ja äskeisiä puheitaan. Minä autan ed. Aittoniemeä. Jos on punavihreä värisokea, niin voi myös paikallistamalla löytää oikeat ratkaisut. Edessänne vasemalla on kaksi nappia, vasempi on jaa- ja oikealla seuraavana on ei-nappi. Muistatte tämän vain, niin ensi kerralla tiedätte, missä järjestyksessä painatte nappia.

Ed. Kettunen: Arvoisa puhemies! Sinivalkoisen puolueen jäsenenä on helppo yhtyä ed. Aittoniemen käsityksiin. Totean, että silloin, kun puhutaan isänmaan asioista, isänmaamme tulevaisuudesta ja niistä vaaroista, jotka isänmaatamme uhkaavat, me SMP:ssä emme tuijota vihreisiin emmekä punaisiin emmekä keltaisiin väreihin, vaan sinivalkoisiin väreihin.

Ed. Björkstrand: Arvoisa puhemies! Juuri sen takia, että keskusteluissa valiokunnassa syntyi epämääräisyyttä siitä, mitä kotipaikka-käsitteellä tarkoitetaan, selvitimme asian hyvin perusteellisesti. (Ed. Aittoniemi: Paraniko se siitä?) — Parani huomattavasti. — Itse käsite osoittautui aivan selkeäksi, ja siltä kannalta tätä väittelyä ei mielestäni kannata jatkaa. Valiokunnan asiakirjoista käy aivan selvästi ilmi, mitä sillä tarkoitetaan.

Jos on sinivalkoisen puolueen edustaja, niin pitäisi edes hetken ajatella myös niitä Suomen kansalaisia, jotka esimerkiksi asuvat Ruotsissa, ja heidän mahdollisuuksiaan olla

mukana yhteiskunnallisessa toiminnassa. Tätä samaa me toivomme, että ulkomaalaiset voivat tehdä täällä Suomessa.

Ed. Antvuori: Herra puhemies! Ed. Aittoniemen puheenvuorot ovat todella kauheita ja siinä mielessä myös tavattoman pelottavia, koska hän omaa aikamoista ainesta kansanvillitsijäksi. On kyllä uskomatonta, että tänä päivänä, kun maamme on monella tavalla rikkaampi kuin koskaan, niin ed. Aittoniemi ja kumppanit elävät vielä sodanjälkeistä aikaa. Tuntuu siltä, että he vielä ikään kuin odottavat lahjapaketteja, mutta eivät itse kykene antamaan ja luovuttamaan mitään.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Ed. Björkstrandille totean, että kotipaikka-käsite on hatara ja samalla henkilöllä voi olla kotipaikka useassa eri maassa, jos näin haluaa. Sitten kyllä suorastaan pyytäisin, ed. Björkstrand, ettei meillä otettaisi näistä asioista mitään mallia Ruotsista. Se maa on aikansa elänyt näissä ja niin suurissa vaikeuksissa, vaikka näitä asioita yritetään Suomessa salata. Ed. Björkstrand tietää varmasti paremmin tämän asian kuin minä.

Lopuksi totean vielä ed. Pulliaiselle, että minä en ole värisokea enkä muutenkaan erityisemmin. Minulla pitäisi olla suunnilleen kaikki kunnossa, paitsi järjestä saattaa joskus vähän reistata, niin kuin väitetään. Mutta mitä tulee äänestyskäyttäytymiseen, minä painan sitä nappia äänestyksessä, jonka minä olen itselleni jo pitkään ennen äänestystä harkinnut. Olen ollut omalta osaltani tukemassa hallituksen antamaa tiedonantoa Eurooppa-integraatiosta ja olen kansainvälistymisen kannalla. Siitä ei ole ollenkaan kysymys.

Mutta jos ed. Pulliainen tarkoittaa, että minä en ole äänestänyt joidenkin ponsien perässä, niin minä en ole edes lukenut, mitä niissä ponsissa sanotaan. Olen äänestänyt hallituksen puolesta, koska sen tiedonanto täysin tyydyttää minua. Olen ryhmäpuheenvuorossamme esittänyt omat näkemykseni tästä asiasta, myös sen asian, joka liittyy tähän keskusteluun. Tähän värisokeuteen on enää turha puuttua.

Ed. Anttila: Arvoisa puhemies! Keskusteluissa on noussut varsin keskeisesti esille

kysymys, mitä tarkoitetaan kotipaikalla tai vakinaisesti asuvalla. Nyt kun keskustelua on todella kuunnellut, niin olisi mielenkiintoista kuulla valiokunnan puheenjohtajan perustelut, miksi todella on päädytty kotipaikkaan eikä vakinaisesti asuvaan, koska ainakin näin korvakuulolta vakinaisesti asuva käsitteenä tuntuisi huomattavasti tarkemmalta nimenomaan siinä mielessä, että se turvaisi ja takaisi sen, että silloin poliittiseen toimintaan ja yhdistysten toimintaan osallistuvat henkilöt, jotka todella ovat Suomessa, vaikuttavat täällä, kun ovat vakinaisesti asuvia.

Ed. Jäätteenmäki: Arvoisa puhemies! Ed. Anttilalle ensin haluaisin vastata, että tämä käsite on sen vuoksi, että se on henkikirjoituslain tuntema käsite.

Ed. Aittoniemelle haluaisin todeta, että varmasti on totta, että monilla ihmisillä on kaksikin kotipaikkaa, ja kun maailma kansainvälistyy, niin varmasti on yhä useammalla ihmisellä. Mielestäni ei ole mitään pahaa siinä, että jos ihmiset kelpaavat maksamaan esimerkiksi Suomessa veroa, kelpaavat tänne tekemään työtä tai opiskelemaan, niin mielestäni heillä on aivan perusteltu syy silloin myös pyrkiä vaikuttamaan omiin elämisen olosuhteisiinsa täällä sekä sillä tavalla että ovat puolueissa jäsenenä ja vaikuttavat että voivat osallistua mielenosoituksiin. Mielestäni tämä ongelma nykyisin on ollut pikemminkin päinvastoin, eli ei ole löytynyt riittävästi ihmisiä, jotka olisivat osallistumassa mm. puolueen toimintaan.

Ed. Björkstrand: Arvoisa puhemies! Kun ed. Anttila pyysi, että kommentoisin kotipaikka-käsitettä, niin voin ilmoittaa, että minulla on oikeusministeriön laatima kolmen liuskan pituinen selvitys tästä käsitteestä. Totean vain lyhyesti, että kotipaikka-käsitteen sisältö on ehdottoman selvä, ja oikeudet saa, kun väestön luetteloinnista huolehtiva viranomainen on ylipäänsä todennut, että henkilö asuu Suomessa vakituisesti ja hänellä siten on kotipaikka täällä.

Ed. Anttila: Herra puhemies! Perustelu, jonka ed. Jäätteenmäki totesi, että väestökirjailaissa tunnetaan tällainen käsite, ei minusta riitä, vaan meidän pitää asioita tarkastella siltä pohjalta, mitä se käytännössä merkitsee.

Sen takia haluaisin itsekkin korostaa sitä, että pitäisi olla vakinaisesti asuva. Mutta valiokunnan puheenjohtajan äsken antaman selvityksen jälkeen saattaisi kuulostaa siltä, että se käytännössä tarkoittaa samaa, mutta toiseen käsittelyyn mennessä tulen itse tarkistamaan tämän tilanteen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

15) Ehdotus laiksi nykyisten määrällisten vientirajoitusten poistamista ja uusien tai vaikutukseltaan vastaavien toimenpiteiden estämisestä koskevan Suomen tasavallan ja Euroopan talousyhteisön väliseen sopimukseen tehdyn täydentävän pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 224
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 35

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 35.

Keskustelu:

Ed. Aaltonen: Herra puhemies! Viime kuussa antamassaan lausunnossa Suomen tärkeimpiä vireillä olevia sopimuksia ja sopimuspolitiikan perusteita koskevasta hallituksen selonteosta ulkoasiainvaliokunta kiinnitti huomiota siihen, että yleisessä tai erillisessäkin hallituksen selonteossa valiokunnalle voitaisiin selvittää niitä valtiosopimuksia, jotka Efta-maat ja Euroopan yhteisöt ovat jo solmineet keskenään eri yhteistyöalueilla. Nämä sopimukset ovat erikseen otettuina usein luonteeltaan teknisiä, mutta kokonaisvaltaisesti tarkasteltuina ne antaisivat kuvan nykyisen yhteistyön laajuudesta ja kehityssuunnista.

Valiokunta totesi mietinnössään, että nyt käsiteltävä pöytäkirja on eräs esimerkki lausunnossa viitatuista Efta-maiden ja EY:n

välisistä sopimuksista. Pöytäkirja merkitsee lähinnä väri- ja jalometallirozumujen ja -jätteiden hintatason yhtenäistymistä Euroopassa. Järjestely lisää näitä raaka-aineita käsittelevien ja jalostavien suomalaisten yritysten toimintamahdollisuuksia. Varsinkin värimetallien markkinat ovat tähän asti perustuneet pitkälti kansallisiin markkinoihin. Raaka-aineen saannin vaikeutuessa myös metalliromun merkitys on kasvanut.

Pöytäkirjalla muutetaan nyt kuitenkin ensimmäisen kerran Suomen ja Eec:n välistä vuoden 1973 vapaakauppasopimusta, joka ei sisällä määräyksiä määrällisistä vientirajoituksista. Vientirajoitusten kieltäminen edistää samalla kaupan vapauttamista Eftan ja EY:n muodostamalla eurooppalaisella talousalueella. Eurooppalainen talousalue Ees, josta täällä viime päivinä on paljon puhuttu, asetettiin tavoitteeksi Efta- ja EY-ministerien vuonna 1984 hyväksymässä Luxemburgin julkutuksessa.

Talousyhteisön sisäisessä kaupassa vientirajoitukset on kielletty yhteisön perustamis-sopimuksen mukaan. Euroopan vapaakaupalliiton perustamista koskevassa konventiossa kielletään kaikki määrälliset vientirajoitukset Eftan sisäisessä kaupassa, mutta Eftan neuvoston päätöksen nojalla vientirajoitusten ylläpitäminen on ollut mahdollista.

Herra puhemies! Ulkoasiainvaliokunta on pitänyt pöytäkirjaa tarpeellisena ja puoltanut hallituksen esitykseen sisältyvien ehdotusten hyväksymistä. Kuitenkin sen mietintöön sisältynyt viittaus valiokunnan valtiosopimuksia koskevaan lausuntoon kaipa vielä joitakin kommentteja ja esimerkkejä.

Ulkoasiainvaliokunta on lähtenyt lausunnossaan siitä, että valtiosopimuksia koskeva selonteko annetaan sille säännöllisesti vuosittain. Samalla jatketaan aikaisemman käytännön mukaisesti tärkeitä sopimusneuvotteluja ja valmistelua koskevia hallituksen selontekoja. Hallitushan on selostanut erikseen valiokunnalle mm. Euroopan neuvostoon liittymistä koskevia valmisteluja ja Eftan ja EY:n välisten integraatiokeskustelujen kehitystä, kuten eilen tältä paikalta totesin.

Joissakin integraatiokeskustelujen varhaisemmissa vaiheissa näytti siltä, että eduskunta ei saisi käsiteltäväkseen yhtenäistä integraatiosopimusta, vaan erillisiä sopimus- ja lainsäädäntöesityksiä. Vaikka nyt sovittaneen laajasta integraatioasiakirjasta, eivät

Eftan ja EY:n väliset erilliset sopimukset ole vailla merkitystä. Hallituksen selonteko niistä valiokunnalle on sen takia ajankohtainen.

Nyt käsiteltävän pöytäkirjan ohella voidaan viime vuosilta mainita useita esimerkkejä joko Efta-maiden ja EY:n välisistä tai Efta-maiden keskisistä sopimuksista, jotka tähtäävät omalta osaltaan eurooppalaisen talousalueen muodostamiseen. Ulkoasiainvaliokunnan edellinen mietintö koski testaustulosten ja vaatimustenmukaisuudesta esitettyjen todisteiden keskinäisestä tunnustamisesta Efta-maiden välillä tehtyä yleissopimusta. Yleissopimus luo edellytykset neuvotella kaupan teknisten esteiden poistamisesta Efta-maiden ja EY:n välillä.

Tämän vuoden aikana on tehty kaksi lisäpöytäkirjaa Suomen ja Eec:n väliseen vapaakauppasopimukseen Espanjan ja Portugalin Euroopan talousyhteisöön liittymisen johdosta. Tanskan kanssa tehty Suomen ja Färsearten välistä vapaakauppasopimusta koskeva sopimus vahvistaa Suomen ja Euroopan talousyhteisön välisten vapaakauppasopimusten soveltamisen Suomen ja Färsearten välisessä kaupassa. Viime vuonna Euroopan vapaakauppaliiton perustamista koskevaa konventiota muutettiin teknisiä säännöksiä koskevan ilmoitusmenettelyn voimaan saattamiseksi. Eräänä perusteena oli Eftan ja Eec:n välisen tietojenvaihtojärjestelmän aikaansaaminen. Vuotta aikaisemmin Efta-maiden ja Eec:n välillä tehtiin yleissopimukset yhteisestä passitusmenettelystä ja tavara-kaupan mahdollisuuksien yksinkertaistamisesta.

Herra puhemies! Edellä esitetyt esimerkit osoittavat, että Efta-maiden ja EY:n välillä on jo varsinaisten vapaakauppajärjestelyjen ohella runsaasti muitakin taloudellista yhteistyötä koskevia sopimuksia. Kukin sopimuksista on tuotu eduskuntaan erikseen ja vain niiden varsinaista sisältöä perustellen. Valiokunta odottaakin nyt 15:nteen maaliskuuta 1990 pyytämänsä selontekoa, jossa tarkemmin tullaan erittelemään nykyisen yhteistyön laajuudet.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

16) Ehdotukset luottoverolaiksi sekä laiksi leimaverolain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 186

Lakialoitteet n:ot 24/1987 vp., 18, 30 ja 83/1988 vp. sekä 45 ja 48

Toivomusaloitteet n:ot 47 ja 80/1988 vp. sekä 53 ja 91

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 83

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 83.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

17) Ehdotukset laiksi vapaakunnan oikeudesta poiketa eräistä säännöksistä ja määräyksistä annetun lain muuttamisesta ja laiksi vapaakuntakokeilusta annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 159

Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 27

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 27.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

18) Ehdotus laiksi kaavoitusalueiden jakolain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 92

Toivomusaloite n:o 300/1988 vp.

Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 28

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 28.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

19) Ehdotukset laiksi väestönsuojelulain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 23
Lakialoite n:o 21
Toivomusaloite n:o 1282/1987 vp.
Puolustusasiainvaliokunnan mietintö n:o 3

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on puolustusasiainvaliokunnan mietintö n:o 3.

Keskustelu:

Ed. Miettinen: Herra puhemies! Kyseessä on siis väestönsuojelulain muutosesitys, joka ensisijaisesti on hallinnollinen ja väestönsuojien rakentamisvelvollisuutta koskeva, näiden säännösten muuttaminen nykyolosuhteita vastaavaksi. Myös väestönsuojelun suunnittelu ehdotetaan lakiesityksessä liitettäväksi aiempaa kiinteämmin palo- ja pelastustoimeen ja pelastuspalvelun suunnitteluun. Samoin väestönsuojelukoulutusta ja -tiedottamista kunnissa ehdotetaan lakiesityksessä tehostettavaksi.

Nykyisin voimassa oleva väestönsuojelulaki vuodelta 1958 perustuu 40- ja 50-luvulla tehtyihin selvityksiin ja tuolloin vallinneeseen ajattelutapaan, jonka perusteella nykyisin ei ole voitu varautua riittävästi esimerkiksi radioaktiivisen laskeutuman edellyttämään vaaraan. Nyt käsiteltävänä olevaan lakiehdotukseen on saatu perusteita useista komitean ja toimikuntamietinnöistä vuosilta 1969, 1970, 1971, 1972 ja 1983. Näistä viimeisin, parlamentaarinen väestönsuojelukomitea, vuodelta 1983, selvitti mm. väestönsuojelun kehittämistarpeita nimenomaan ensi vuosikymmentä, 90-lukua, silmällä pitäen.

Kun lisäksi totean, että lakiesityksen pohjana on ollut varsin perusteelliset lausunto-kerrokset, niin voidaan todeta kyseessä olevan huolellisesti valmisteltu lakiesitys.

Tämä vaikutelma on vahvistunut esityksen valiokuntakäsittelyn aikana, mitä vähäiset muutosesitykset myös osoittavat. Valiokunnan kuulemista runsaasta 30 asiantuntijatahosta valtaosa asettui lakiehdotuksen hyväksymisen kannalle. Kritiikkiä esitettiin lähinnä lakiesityksen taustalla olevista uhkakuvista ja niiden oikeellisuudesta sekä rakennuskustannusten kohoamisesta, joihin seikkoihin seuraavassa esitän muutaman lisäkommentin.

Uhkakuvista puhuttaessa on olennaista huomata, että ei ole olemassa mitään yhtä ja selkeää tapausta, mitä vastaan väestönsuojelulla varaudutaan. Erilaisten uhkien kirjo on moninainen alkaen erilaisista suuronnettomuuksista kotimaassa tai lähiympäristössämme ulkomailla ja päätyen turvallisuuspoliittisen tilanteen arviointimme perustana oleviin kriisimalleihin. Näiden tilanteiden kuloinkin aikaansaama uhka voi vaihdella jopa esimerkiksi sääolosuhteiden takia aivan ratkaisevasti.

Näin ollen asiantuntijatkin voivat esittää vain pääpiirteisiä arvioita tapahtumien vaikutuksista. Näiden arvioiden tärkein johtopäätös on väestönsuojelun kannattavuus ihmishenkiä säästettäessä. On sekä asiallisesti virheellistä että myös epärehellistä ottaa ainoaksi väestönsuojelun suojavaikutuksen mittapuuksi ydinaseen täysosuma, jota julkisuudessa joskus näkee käytettävän argumenttina haluttaessa osoittaa väestönsuojelu tarpeettomaksi.

Väestönsuojelulla ei siis ihmishenkiä suojeltaessa ole konkreettista vaihtoehtoa tapauksissa, joissa joku tai jotkut uhkakuvat toteutuvat. Toisaalta kukaan ei voi antaa sataprosenttista takuuta siitä, että esimerkiksi seuraavien 50 vuoden aikana mitään kuvitellun kaltaista ei tule osallemme sattumaan.

Erityisesti keskustelua herättänyt ns. kevyiden väestönsuojien rakentaminen vähentää varsinaisten suojien rakentamistarvetta ja toisaalta parantaa suojautumismahdollisuuksia koko valtakunnan alueella. Voimassa olevan lain mukaan väestönsuojia on rakennettu vain ns. suojelukohteisiin eli 101 paikakunnalle. Kevyistä väestönsuojista puhuttaessa tulee mieleen tuore esimerkki viime kesältä myrkkyyvaunun tulipalosta Haminan rautatieasemalla. Lehtitietojen mukaan olisi tuulen suunnan ollessa päinvastainen tapah-

tumalla voinut olla hyvinkin laajoja ja koh-
talokkaita seurausvaikutuksia. Vaikka kevyi-
tä väestönsuojia ei rakennetakaan tämän
tyyppisten, lähinnä evakuoinnilla hoidetta-
vien tapausten varalta, voitaisiin suojia toki
käyttää myös tapahtuneen kaltaisissa ja ehkä
laajemmaksi ryöstäytyneissä tilanteissa.

Väestönsuojien rakentamiskustannuksista
valiokunnassa ja julkisuudessa käytyä kes-
kustelua ovat ainakin osittain leimanneet
erilaiset tulkinnat todellisista lisäkustannuk-
sista ja toisaalta suojien käyttömahdollisuuk-
sista normaalioloissa. Niinpä valiokunta on
mietinnössään kiinnittänyt tähän huomiota
ja edellyttää, että rakenteellisissa kuluissa
pysytään lakiehdotuksessa kaavailluissa suu-
ruusluokissa. Kustannusten kurissa pitämi-
seen pyritään osaltaan myös kevyiden suo-
jien rakentamisvelvoitteen nostamisella valio-
kuntakäsittelyn aikana 400 neliömetristä 500
neliömetriin, mikä muutos ei vielä itse lain
perusajatusta suinkaan vesitä.

Kaiken kaikkiaan seuraavien runsaan pa-
rinkymmen vuoden aikana suojarakenta-
misessa edistytään vähitellen tasolle, jossa
jokaiselle suomalaiselle — nykyisin vajaalle 3
miljoonalle, mutta jatkossa siis jokaiselle
suomalaiselle — on periaatteessa suojapaika
olemassa. Tällä, liittyneenä esityksen lu-
kuisiin muihin, tässä esittelypuheenvuorossa
ei-käsiteltyihin parannuksiin hallinnollisella
puolella ja muutoin, kaikilla tullaan epäile-
mättä parantamaan kansalaisten turvalli-
suutta kriisiolosuhteissa.

Herra puhemies! Käsittely valiokunnassa
oli varsin pitkälle yksimielistä. Siihen liittyi
kuitenkin valiokunnan kolmen jäsenen alle-
kirjoittama vastalause.

Ed. Uitto: Herra puhemies! Väestönsuo-
jelulain muuttaminen työllisti puolustus-
asiainvaliokuntaa suhteellisen pitkään. Tiet-
tävästi sosialidemokraattinen puolue halusi
lakiin eräitä muutoksia, ja pitkällisten halli-
tuspuolueitten neuvottelujen jälkeen muutos
oli kuitenkin suhteellisen pieni. Väestönsuo-
jien rakentamisvelvoite määritellään nyt
kaikkiin uudisrakennuksiin, joiden pinta-ala
ylittää 500 neliömetriä, kun hallituksen esi-
tyksessä tämä oli 400 neliömetriä. Käytän-
nöllisesti katsoen tilanne ei siis muuttunut
miksikään.

Tämä laki tulee merkitsemään rakennus-
kustannusten huomattavaa nousua, asian-

tuntijoiden käsityksen mukaan jopa 1—6
prosenttia. Muun muassa Asuntorakennutta-
jayhdistys toteaa kannanotossaan kustannus-
nousun olevan kaikkiaan 101 miljoonaa
markkaa vuodessa. SAK:n asiantuntijalau-
sunnossa todetaan hallituksen esityksen ne-
liökohtaiset rakennuskustannukset liian pie-
niksi. Järjestö toteaa, että todelliset kustan-
nukset lienevät noin kolminkertaiset peruste-
luissa esitettyyn nähden. Tämän lisäksi
SAK:n mukaan rakennusten peruskorjausten
yhteydessä tulee myös huomattavia kustan-
nuslisää.

Lyhyesti sanottuna, rakennusalan asian-
tuntijat pitävät hallituksen esitystä tältä osin
alimitoitettuna ja suorastaan vahingollisena
sen johdosta, kun juuri näinä aikoina pitäisi
pyrkä rakennuskustannusten alentamiseen,
jotta saataisiin asumiskustannukset nykyistä
alemmaksi.

Edelleen SAK:n lausunnossa tehdään ky-
seenalaiseksi koko pienväestönsuojajärjestel-
mä niin ilmastoinniltaan kuin hygieniäjärjes-
telyiltäänkin. Lausunnossa todetaan tällaisten
väestönsuojien rakentamisen olevan varojen
tuhlausta. Tämän perusteella SAK ehdottaa-
kin, että lakiesitystä ei tulisi hyväksyä vaan
palauttaa se uudelleen valmisteltavaksi.

Valiokunnan puheenjohtaja ed. Miettinen
äskén puheenvuorossaan otti esimerkiksi vii-
mekesäisen öljyvaunujen palon Haminassa.
Vaikka olisi ollut se onneton tilanne, että
tuuli olisi ollut toisaalta, siis mereltä päin,
olisi ollut varmasti psykologisesti erittäin
vaikeaa ihmisten mennä väestönsuojaan.
Kyllä siinä tilanteessa ilmeisesti pyrittäisiin
evakuointiratkaisuun, joka olisi parempi mo-
nessakin mielessä.

Edelleen on todettava, että 21 erilaista
kansalaisjärjestöä suhtautuu tähän lakiesi-
tykseen hyvin kriittisesti. Nämä järjestöt
toivovat, että eduskunta hylkäisi esityksen ja
velvoittaisi hallituksen käyttämään vastaavat
rahat sosiaaliseen asuntotuotantoon. Näistä
järjestöistä mainittakoon Helsingin Yliopis-
ton Ylioppilaskunta, Kokoomuksen Opiske-
lijaliitto Tuhatkunta ry., Lääkärien sosiaali-
nen vastuu, Nuoren Keskustan Liitto, Sosia-
lidemokraattiset Naiset ry., Sosialidemok-
raattisen Nuorison Keskusliitto, Sosialistinen
Opiskelijaliitto ja Vuokralaisten Keskusliitto.
Kuten huomataan, hallituspuolueita edusta-
via järjestöjä on tässä hyvin paljon mukana,
jotka suhtautuvat lakiesitykseen tällä tavoin.

Nämä järjestöt jättämässään kirjelmässä toteavat hyvin kriittisesti, että hallituksen lakiesityksessä pyritään kansalaisille turvaamaan oikeus väestönsuojaan kriisin aikana mutta ei sen sijaan oikeutta asumiseen rauhan aikana. Edelleen he toteavat: "Asunnottomuus on tällä hetkellä todellisuutta eikä vain uhka lähes 20 000 suomalaiselle." Tämän lisäksi tuhannet nuoret ja opiskelijat ovat vailla asuntoja, heidän kannanotossaan todetaan.

Jo näistä kannanotoista on selvästi nähtävissä, että taloudellisesti on mieletöntä nykytilanteessa edes suunnitella väestönsuojien lisärakentamista puhumattakaan, että tätä varten sädetäisiin laki, jolla määrättäisiin lähes kaikki asuintalot varustamaan jonkin asteisella väestönsuojalla.

Väestönsuojelulain muutosta perustellaan mm. sillä, että sen tulisi vastata olosuhteissa tapahtunutta muutosta. Voimassa oleva laki on vuodelta 1959, ja on luonnollista, että esimerkiksi ydinsäteilymahdollisuutta ei silloin tunnettu niin laajalti kuin tänä päivänä. Nyö kuitenkin tiedetään, että ydinvoimalaonnettomuuksissa väestönsuojaan meno ei ole ratkaisu vaan kyseeseen tulee vaarassa olevan väestön evakuoiminen. Sama koskee myös kemiallisen teollisuuden kaasuvuotoja ja öljyonnettomuuksia, joten tässäkin mielessä laki tältä osin ei tuo mitään uutta.

Kuten vastalauseessamme toteamme, tämän lain perusteella Suomi olisi uuden lakinsa osalta ainutlaatuinen maa maailmassa. Missään muualla väestönsuojien avulla ei ole katsottu voitavan suojautua ydinvoimalaonnettomuuden aiheuttamilta seurauksilta. Tilanne ei tietenkään parane, jos joudumme ydinasehyökkäyksen kohteeksi. Ihmisillä ei ole tämän laatusissa väestönsuojissa mitään mahdollisuutta selviytyä hengissä muutamaa viikkoa enempää. Tämä kävi selville monista asiantuntijalausunnoista. Ratkaisevaa ydinasehyökkäystapauksissa olisi myös maataloustuotteiden ja juomaveden saastuminen. Sitä väestönsuojat eivät pysty estämään lukuun ottamatta tietenkin niitä elintarvikkeita, jotka ovat väestönsuojassa mukana.

Kaiken kaikkiaan, mitä tulee ydinsodan mahdollisuuteen, on juuri näinä aikoina nähtävä tilanne aikaisempaa parempana. Onhan suurvaltojen välillä syntynyt sopimuksia, jotka pyrkivät aserajoituksiin, joten tästäkin näkökulmasta katsoen väestönsuojien raken-

tamisvelvoitteen laajentaminen on täysin tarpeellista.

Voidaan siis todeta, että kolmessakymmenessä vuodessa olosuhteet ovat muuttuneet huomattavasti — onneksemme parempaan suuntaan! Tästä johtuen väestönsuojien rakentaminen ei ole tällä hetkellä tarpeellista. Valiokunnan mietintöön jätetyssä vastalauseessa toteamme, että maamme tulisi pyrkiä ulkopoliitikassaan suuntautumaan ydinaseiden ja koko asevoiman riisumiseen sekä Pohjolan rauhanomaisen kehityksen vahvistamiseen esimerkiksi demilitarisoinnalla pohjoinen lähipiirimme ja luomalla tälle järjestelylle kansainväliset takeet.

Nyt tietenkin voidaan kysyä, eikö rauhan olosuhteissa väestöä pitäisi suojella teollisuuden mahdollisilta kaasuvuodoilta tai ydinvoimaloissa tapahtuvilta onnettomuuksilta. Tähän on vastattava: Totta kai, kaikki voitava on tehtävä, mutta sitä ei voida välttämättä tehdä väestönsuojia rakentamalla. Onnettomuustapauksissa on järjestettävä tehokas evakuointimahdollisuus, mutta tärkeintä on tietenkin ennakkovalmius, että tällaisia onnettomuuksia ei pääse tapahtumaan.

Nyt on lähdeittävä siitä, että käytössä olevien ydinvoimaloiden tullessa täyteen käyttöikänsä ne lopetetaan ja pidättydytään uusien perustamisesta. Energiatuotanto on ratkaistava muilla keinoin kuin ydinvoimalla. Kuten vastalauseessa todetaan, ylimenovaiheessa energian kulutusta on hillittävä ja pyrittävä tutkimusyhteistyöhön muiden maiden kanssa, että löydetäisiin riskittömämpiä energian tuotantotapoja.

Herra puhemies! Edellä esittämäni perusteella tulemme lain kolmannessa käsittelyssä ehdottamaan, että lakiehdotus hylätään.

Ed. Joenpalo: Herra puhemies! Suomalainen vastaus Euroopan liennytys- ja varustelunvähentämisprosessiin on omalaatuinen. Kun muualla varustaudutaan rauhaan ja jännityksen vähenemiseen, meillä tunnutaan tekevän juuri päinvastoin. Varustelumäärärahat kasvavat vuosittain reaalisesti. Hävittäjähankintaa valmistellaan eduskunnan ulottumattomasti, eikä voi välttyä tunteelta, että samaan sarjaan liittyy myös hallituksen esitys väestönsuojelulain muuttamisesta. Lain perusteella Suomea ollaan linnoittamassa väestönsuojien verkolla, ja samalla yrite-

tään luoda kansalaisille virheellinen turvallisuuden tunne.

Hallituksen esityksen peruslähdekohta on mielestäni täysin virheellinen. Joitakin esimerkkejä perusteluista. Niissä todetaan mm.: ”Nykyisen lain puitteissa ei ole voitu riittävästi varautua esimerkiksi radioaktiivisen laskeuman vaaraan.” Edelleen: ”— saattaa väestönsuojelujärjestelmämme vastaamaan nykyistä kehitystä ja poikkeusoloihin kohdistuvaa vaara-arviointia.” Lain 2 luvussa perustellaan ”Tämän luvun säännöksiin ehdotetaan tehtäväksi muutoksia, joiden tarkoituksena on ottaa huomioon sodankäyntiteknikassa tapahtuneet muutokset —.” Ja uusi lainaus: ”Radioaktiivisen säteilyn vaara ja nykyiset sodankäyntimenetelmät edellyttävät kuitenkin väestönsuojien rakentamista kaikkialla maassa.”

Viittaus ”radioaktiivisen laskeuman aiheuttamaan vaaraan” on varsin ylimalkainen. Mikä on se konkreettinen ja realistinen tilanne, missä esimerkiksi kevyillä väestönsuojilla, paksunnetuilla seinillä, sirpalesuojilla ja muutaman neliömetrin tilalla per henkilö voidaan parantaa ihmisten turvallisuutta? Onko se ydinsota vai yksittäinen räjähdys vai ydinvoimalaonnettomuus?

Esityksessä ei myönnetä, etteivät muuttaman päivän suojassaolo ja esimerkiksi kahden viikon ruokavarat ratkaise ydinsodassa selviämistä. Suuri osa ihmisistä kuolee sisäisen säteilyn pitkäaikaisvaikutuksiin ja ydinsodan välillisiin vaikutuksiin, joihin ei suojilla voida vaikuttaa.

Väestönsuojilla on toki merkitystä yksittäisräjähdysten, vaikkapa vahingossa tapahtuvien, reuna-alueilla kuitenkin edellyttäen, että suojaustoimenpiteet voidaan aloittaa nopeasti, sairaanhoito ja lääkintähuolto toimivat ja että ruokaa ja vettä riittää väestönsuojissa, väestön käyttäytyminen näissä suojissa on hallittua jne. Näiden edellytysten täyttyminen on todellisessa, äkillisessä tilanteessa epävarmaa, ja edellytysten täyttymisestä huolimatta kymmenettuhannet ihmiset kuolisivat säteily sairauksiin ja myöhemmin ilmentyviin syöpäsairauksiin.

Väestönsuojien rakentaminen tällaisia tapauksia varten on arvioitava suhteessa yksittäisräjähdysten todennäköisyyteen ja suojien käyttökelpoisuuteen. Arvio on sen suuntainen, että tällaiseenkaan tilanteeseen ei suojia kannata lähteä rakentamaan.

Harrisburgin ja Tshernobylin ydinvoimalaonnettomuudet osoittavat, että evakuointi oli niissä tärkein väestön suojaustoimenpide. Näin ollen väestönsuojien rakentamista ei voi perustella sieltäkään saaduilla kokemuksilla. Saatava lisähyöty sisätiloihin suojautumiseen ja evakuointiin verrattuna on vähäinen.

Eräs valiokunnan kuulemista asiantuntijoista arveli myös, että väestönsuojista on yhtä vähän hyötyä kemiallisilla ja biologisilla aseilla käytävässä sodassa kuin ydinsodassa. Miksi siis lain muutos, jolla ”linnoitetaan” Suomi? Suojien rakentamista ei voi perustella ydinvoimalaonnettomuudella, ei ydinsodalla, ellei sitten uskota Euroopassa käytävään rajoitettuun ydinsotaan. Näin siitä huolimatta, että rajoitetun ydinsodan mahdollisuutta on arvioissa pidetty erittäin pienenä.

Perustelujen viittaus sodankäyntiteknikan muutoksiin ja nykyisten sodankäyntimenetelmien muutoksiin osoittaa, että kyseessä on laajamittainen valmistautuminen tavanomaisin asein käytävään sotaan. On kysyttävä, millaiseen arvioon ja poliittiseen keskusteluun tällainen perustuu, miten se suhtautuu ulkopoliittikkamme yleisiin arvioihin. Tuntuisi, että se ei ainakaan vahvista vallitsevaa linjaa.

Väestönsuojia parempi turvallisuusvaihtoehto kansalaisille ja kansakunnalle on kriisien ennaltaehkäisyyn tähtäävä aktiivinen ulkopoliittikka ja aseidenriisunta. Epäselvät sodan varalle rakennetut uhkakuvat eivät suojele väestöä vaan militarisoivat rauhan aikaa ja luovat enemmän turvattomuutta kuin turvallisuutta.

Lakiesitys merkitsee sitä, että uudisrakentamisen yhteydessä väestönsuoja rakennetaan niin sanotusti keveänä 500 neliön taloihin ja raskaana 1 000 neliön taloihin. Useiden rakennusalan asiantuntijoiden mukaan väestönsuojien rakentamiskustannukset lain perusteluissa on arvioitu alakanttiin.

Väestönsuojien rakentaminen lain edellyttämällä tavalla merkitsee tuntuvaa rakennuskustannusten lisäystä ja sitä kautta myös asumisen kallistumista. On muistettava, että väestönsuojien tekniikoiden ylläpito lisää myös asumisen kustannuksia. On kysyttävä, onko tilanteessa, jossa asunnoista on huutava puute, oikeampaa sijoittaa rahaa väestönsuojien rakentamiseen.

Totta kai kansalaisten suojaaminen uhkavilta onnettomuuksilta on välttämätöntä. Siihen on varauduttava. Erilaisten uhkien todennäköisyys, vakavuus ja niihin varautumismahdollisuudet on asetettava järjestyseen. Lakiesityksessä sitä ei mielestäni ole tehty. Siksi käsiteltävänä oleva hallituksen esitys pitäisi voida palauttaa, kuten kunnallishallinnossa, hallitukselle uudelleen valmisteltavaksi. Kun se ei kuitenkaan ole mahdollista, on ainoa tapa hylätä hallituksen tämä esitys.

Lopuksi vielä pari lausunnonantajan lainausta. Suomen Rauhanliitto on lausunnosaan todennut, että käsittelyssä oleva väestönsuojelulain esitys on älyllisesti epärehellinen ja vaarallinen esimerkki hiipivästä varustelun lisääntymisestä. Lääkärien sosiaalinen vastuu ry puolestaan vetoaa antamansa lausunnon lopussa näin: ”Toivomme eduskuntaryhmien ja yksityisten kansanedustajien vielä vakavasti harkitsevan väestönsuojelulain muutoksen mielekkyyttä. Mielestämme on tärkeämpää toimia sotien ja onnettomuuksien ehkäisemiseksi kuin tuhlatat varoja sellaisiin suojakeinoihin, joista ei ole tiukan paikan tullen hyötyä mutta joista seuraa jokapäiväisen elämän militarisoitumista.”

Herra puhemies! Näillä perusteilla olen kannattamassa lakiesityksen hylkäämistä, kun se käsittelyssä tulee ajankohtaiseksi.

Ed. Paavilainen: Arvoisa puhemies! Kenellekään ei liene epäselvää, että väestönsuojelulain muutos on monelle meistä sosiaalidemokraateista ollut laajenevan väestönsuojan rakentamiselvöityksen osalta varsin vaikea hyväksyä. Tämä ei mielestäni ole lainkaan häpeällistä. Meissä on niitä, jotka ovat vahvasti sitoutuneet organisatoriseen ajatteluun tässä kysymyksessä — myös valmistelijana on ollut sosiaalidemokraatti ja esittelevänä ministerinä — ja vastaavasti niitä, jotka pohtivat asiaa kansalaisnäkökulmasta sitoutuneina rauhan ja naisliikkeisiin.

Lain valmisteluvaiheessa lausuntoja on pyydetty useilta tahoilta. Vaikka kyse on merkittävästä muutoksesta rakenteellisessa suojelussa, mikä merkitsee asenteellista ja eettistä muutosta näkemyksissä ja myös taloudellista panostusta yksilötasolla väestönsuojeluun, ei lausuntoa kuitenkaan ole pyydetty kansalaisjärjestöiltä, rauhanliikkeiltä tai tutkijoilta. Lainmuutoksen taustalla ole-

vat uudet uhkakuva-arviot eivät saa meitä kaikkia vakuuttuneiksi väestönsuojien rakentamisen vauhdittamisen tarpeellisuudesta. Perusteena käytetään radioaktiivisen säteilyn vaaraa ja uusien sodankäyntimenetelmien tuomaa uhkaa. Lisäksi jotkut asiantuntijat tuntuivat elävän menneisyydessä uhkakuvien osalta.

Who:n asiantuntijat ja Lääkärien sosiaalinen vastuu ry eivät rakenna ydinvoimalaonnettomuuksien tai ydiniskujen jälkeisten seurausten turvallisuutta väestönsuojien varaan. Tämä laki antaa tässä suhteessa väärän selviämislupauksen. On korostettava ennen kaikkea rauhantahtoisien, aktiivisen ulkopoliittikan, hyvien kansainvälisten suhteitten, aseidenriisuntapyrkimysten, ympäristöyhteistyön, kemiallisten aseitten tiukkojen kieltojen ja kansainvälisten sopimusten merkitystä.

On jätetty vastaamatta kysymykseen, millaiseen maailmaan palaisimme tilasta, jossa on varattu 0,6 neliötä henkilöä kohti. Kuinka pitkä aika noissa tiloissa yleensä olisi mahdollista viettää? Mitä muita kuin rakentamisinvestointeja se vaatii? Mikä on se bisnes, joka hyödyn kaikesta keräisi? Toimiessani siviililyössäni ja joutuessani laatimaan päiväkodin väestönsuojelusuunnitelman monet äidit ilmaisivat jo silloin kantansa, että he lentäisivät kuin haukat kokoamaan pesueensa mieluummin kuin ryömisivät itse suojaan erillään perheestään. Uhkakuvista, niitten todennäköisyyksistä ja ratkaisumalleista ei ole käyty julkista keskustelua.

Kevyitten väestönsuojien rakentamiselvöityksen kustannuksia pidetään yleisesti alimitoitettuina ja samalla suojauksen kannalta kyseenalaisina. Tällä hetkellä maassamme on kova asuntopula, kalliit rakentamiskustannukset ja asuntojen myyntihinnat. Tällä lailla yksityistetään nämä sodan mahdolliset valmistelukustannukset. Sotiahan käydään ihmisten mielissä. Väestönsuojelunkin yhteydessä puhutaan kuntien itsehallinnosta. Miten on ihmisten itsehallinnon laita näissä kysymyksissä? Tässä olisi ollut kansanäänestyspaikka. Esimerkiksi naapurimaassamme Ruotsissa kunnissa suunnitellaan, miten ja minne väestönsuojat rakennetaan, ja valtio maksaa lisäkustannukset. Meillä ne tulevat asunnon hankkijan tai vuokralaisen maksettavaksi.

Sosialidemokraattinen puolustusvaliokuntaryhmä pyrki pitämään lain 9 §:n rakentamisvelvoitteen osalta vanhan lain mukaisessa laajuudessa. Tässä emme hallitusryhmien välisissä neuvotteluissa onnistuneet. Ainoa muutos oli se, että kevyen väestönsuojan rakentamisvelvoite nousi 400 neliöstä vähintään 500 neliön rakennuksia koskevaksi. Puolustusvaliokunnan puheenjohtajalle annan kuitenkin tässä yhteydessä kiitokset rakentavasta tavasta lähestyä asiaa. Kuitenkin menettelytavat eivät mahdollista sitä, että voitaisiin ratkaisevia muutoksia valiokunnassa tehdä, ellei yksimielisyyttä löydy.

Arvoisa puhemies! Olemme nyt tekemässä eräänlaista pakkolakia. Kansalaisilla tulisi olla valitusoikeus tällaisiin päätöksiin. Väestönsuojelu on myös poliittinen asia. Väestönsuojelun hallinnon uudistamisen osalta tämä laki on puolustettavissa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

20) Ed. Seppäsen ym. lakialoite n:o 108 laiksi liikevaihtoverolain muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Seppänen: Herra puhemies! Ehdotan, että asia pantaisiin pöydälle eduskunnan ensi viikon tiistaina pidettävään täysistuntoon.

Toinen varapuhemies: Koska asiaa ei ole yksimielisesti päätetty lähettää valiokuntaan, on asia jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia käyttämään puheenvuoron pöydällepanon ajasta.

Ed. Knuuttila: Herra puhemies! Ehdotan, että asia pannaan pöydälle eduskunnan seuraavaan istuntoon.

Ed. Paavilainen: Herra puhemies! Kannatan ed. Knuuttilan tekemää ehdotusta.

Ed. Uitto: Herra puhemies! Kannatan ed. Seppäsen tekemää ehdotusta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Seppänen ed. Uiton kannattamana ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistain täysistuntoon. Ed. Knuuttila ed. Paavilaisen kannattamana on ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle seuraavaan täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ed. Knuuttilan ehdotus "jaa", ed. Seppäsen ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 29 jaa- ja 21 ei-ääntä; poissa 149. (Koneään. 34)

Eduskunta on hyväksynyt ed. Knuuttilan ehdotuksen.

Asia pannaan pöydälle seuraavaan täysistuntoon.

Pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon

21) Pankkivaliokunnan mietintö n:o 5 (HE n:o 198)

22) Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 39 (HE n:o 216)

23) Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 40 (HE n:o 232)

24) Liikennevaliokunnan mietintö n:o 12 (HE n:o 87)

25) Liikennevaliokunnan mietintö n:o 13 Täysistunto lopetetaan kello 17.47.
(HE n:o 88)

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Toinen varapuhemies: Eduskunnan
seuraava täysistunto on tänään kello 18.

Erkki Ketola

